

פרוטוקול מס' 3

ועדה מייעצת לבחינת כללי לשכת העיתונות הממשלתית לעניין תעודות לע"מ
יום שני, 11 ביוני 2018, שעה 18:00

משתתפים/ות:

חברי הוועדה:

פרופ' מיכאל בירנהק	--	הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב, יו"ר הוועדה
פרופ' קרין נהון	--	המרכז הבינתחומי הרצליה, נשיאת איגוד האינטרנט
עו"ד משה כהן	--	דובר משרד המשפטים
גב' שירה מרגלית	--	יו"ר אתר "סלונה"
גב' כרמית ספיר-ויץ	--	עיתונאית ומפתחת תוכן

צוות לע"מ

מר ניצן חן	--	מנהל לשכת העיתונות הממשלתית (לע"מ)
עו"ד רונית ברמן מכליס	--	לשכה משפטית, משרד ראש הממשלה
מר אריאל איתן	--	מנהל מחלקת ניו מדיה, לע"מ
גב' ליהי שפירא	--	מנהלת תוכן, לע"מ
עו"ד בשארה פנאן	--	יועמ"ש, לע"מ

מוזמנים

מר יאיר טרציצקי	--	יו"ר ארגון העיתונאים
גב' מאיה רוני	--	מנכ"לית אתר ועמוד הפייסבוק "פוליטיקלי קוראת"
מר לירן עצמור	--	מפיק קולנוע, חבר בפורום היוצרים הדוקומנטריים
מר ניב ליליאן	--	עורך טכנולוגיה ומדע, "ישראל היום", עיתונאי עצמאי ועורך אחראי במגזין
		"החיבור" לשעבר

רישום:

אביב מליון, סטודנט, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב

[הערות שמופיעות בסוגריים מרובעים הוספו בתמלול זה להבהרת ההקשר]

מיכאל בירנהק

אנחנו צריכים לעשות תהליך שאנו יכולים לעשות חצי בכתב, חצי פנים אל פנים.

אני יכול לכתוב ראשי פרקים של הדו"ח שנכתוב. אני יכול כבר לכתוב חלקים כלליים על התהליך ועל דברים מהסוג הזה; ואת עיקר הדברים, נצטרך לעשות להם סיעור מוחות. צריך לשם כך פגישה נוספת, של חמשתנו [רק חברי הוועדה, ללא נציגי לע"מ]. ככל שנגיע להסכמות בינינו על הקווים הכלליים, אכתוב טיוטה ראשונה – אותה נגלגל בינינו. אם נסכים עליה, אז יופי. אם לא – אז נדון במחלוקות שיתגלעו בינינו.

ניצן חן

התהליך בריא, אבל אני אגיד לך מה כן מטריד אותי.

אני מזכיר לכם למה נועדה הוועדה. הוועדה נועדה בראש והראשונה לאור הצורך האופרטיבי של לע"מ בחיבור התמורות הטכנולוגיות בעולם התקשורת והעיתונות ואני מזכיר את המסגרת שכמעט ולא דנו בה – טלגרם – כן או לא? ניוזלטר כן או לא? האם אנחנו נפתחים בפני העולמות הטכנולוגיים החדשים ופותחים אליהם את תעודת לע"מ – כן או לא.

אנחנו בפגישה שלישית. שמענו את כולם. הכל בסדר ואין לי טענות. אבל הוועדה דומה לוועדה הקודמת [שהתקיימה ב-2011]. לא נגענו בצורך המהותי שלנו לראות אם אנחנו צריכים לעשות שינויים.

מיכאל בירנהק

אני חושב שנגענו. אגיד לך איך כן עשינו שינוי. ראשית, קראנו את דו"ח הוועדה קודמת ונקרא אותו שוב אם נצטרך. שנית, הדוברים שהיו כאן הציעו כל מיני מבחנים – חלק מבחנים תלויי אדם; חלקים תלויי עבודה – האם זהו תוצר/עבודה עיתונאית או לא; מבחני תהודה, ציטוט ותפוצה; מבחנים חיצוניים (ועדת מומחים של מועצת העיתונות ולא של לע"מ); ועוד.

אף אחד לא הציע מבחן המבוסס על המדיום הספציפי. זאת אומרת אף אחד לא הציע מבחן - פייסבוק – כן; טלגרם – לא, ולמה. הסיבה לכך היא שזה משתנה, ואחרת נצטרך להקים ועדה כזאת עוד 3-4 שנים כי יהיה משהו חדש, כי פייסבוק כבר תדעך ותצוץ פלטפורמה חדשה. גם כל ההתרגשות שהייתה בפלטפורמה של טלגרם בעת קיום הישיבה הראשונה – דעכה אף היא. מה גם, שאני חושב שיהיה קשה להציע אבחנות למה פייסבוק כן וטוויטר לא. אני "סתם" זורק מהבחינה הזאת - - - -

קרינהו

ניצן, יכול להיות שאתם רוצים להעלות מבחנים אחרים שהם רלוונטיים ושאנחנו לא חשבנו עליהם.

ניצן חן

אנחנו הרי רוצים להשתמש בהמלצות שלכם, שלא תהיינה מנותקות מהספקטרום שאנו מרגישים שחסר כאן.

קרינהו

אתם יכולים אולי לחשוב על כל השאלות שהפריעו לכם בשנה-שנתיים האחרונות ולהעלות את המבחנים בצורה של שאלות. ואז, אנחנו יכולים לבחון - - - -

מיכאל בירנהק

ולא נראה שהחמצנו משהו שחשוב לכן - - -

אין שום בעיה. אני אשמח.

ניצן חן

שלא יהיה סתם למגירה.

מיכאל בירנהק

אני מתרשם שלא התביישתם להגיד את הצרכים שלכם מפורשות בכתב המינוי או בישיבות פה. אבל אם החמצנו, אז מצוין.

ניצן חן

כתבנו בכתב המינוי שמטרת הוועדה לדון בטכנולוגיה, במספר הכניסות ובשינויים שחלו.

מיכאל בירנהק

אנחנו נשמח. כל מי שרצה להשמיע – ברוך הבא. ואתם, זה ברור - - -

רונית ברמן מכליס

לע"מ נתקלים בבקשות ביום יום, בעבודה השוטפת. כשאורנה מקבלת בקשה היא צריכה לדעת בסופו של דבר איך להתייחס אליה. האם לאור קריטריונים שיהיו – ורצוי שיהיו לה [לאורנה] – ברורים ככל שניתן – כן או לא?

מיכאל בירנהק

זה לא רק אורנה. את העלית את הנקודה הזאת בישיבה קודמת שניהלנו [הישיבה הראשונה].

רונית ברמן מכליס

נכון, כי החיבור בין ההמלצה של הוועדה לפרקטיקה היומיומית בלע"מ הוא חשוב. נכון שמדובר בוועדה מייעצת, והכל בגדר המלצה, אבל בסופו של דבר אנחנו נשמח שתהיה תכלית אופרטיבית.

מיכאל בירנהק

המתח המובנה בעולם המשפט בין כלל לסטנדרט מתקשר להערה שלך.

כלל הוא מאוד ברור -- אסור לנסוע מעבר ל-90 או 100 קמ"ש; ואילו סטנדרט הוא עמום יותר – כזה שלמשל אומר שאסור לנסוע באופן לא זהיר. לכלל יש את היתרונות שלו -- הוא ודאי, אך החסרון הוא שהוא קשוח ולא מותיר מקום לשיקול דעת בדברים מסוימים, וזאת בעוד שסטנדרט פחות צפוי וידוע מראש וגם יותר מקשה על [אורנה] שתצטרך לקבל את החלטות, אבל יש לו יתרונות של גמישות.

המשחק הנכון יהיה למצוא איזשהו מבנה שלא חייב להיות רק אורנה, כי יש לכן כבר מבנה שהוא אורנה – כקו ראשון – ולאחריה שיקול דעת בכל מיני וריאציות כאלה ואחרות, כמו ועדת השגה. אלו דברים שהם קיימים.

רונית ברמן מכליס

זה נכון, אבל בסופו של דבר גם ועדת השגה לא אמורה להוסיף רשימת כללים שלא קיימים. הרעיון הוא שאם דיברנו כאן על שקיפות לציבור ולציבור העיתונאים שמבקשים תעודות לע"מ, אז המטרה היא להנגיש לציבור כמה שיותר בצורה ברורה, ודאית כמה שניתן בצד שימור שיקול הדעת המקצועי של לע"מ בבואה להחליט בכל החלטה.

מיכאל בירנהק

ולכן זה מבנה שמשקף את המתח בין כלל לסטנדרט, כזה שמאפשר גם וגם.

קרין נהון

מיכאל, מה שאני שומעת כאן הוא ששניכם מרגישים חוסר נוחות. אנחנו לא ניצור מצב שבו נדבר, אך מצד שני שיהיה פינג-פונג על הנושאים, כדי שההמלצות תהיינה פרקטיות.

ניצן חן

היינו שמחים שההמלצות יהיו פרקטיות, יישומיות, ולכן חשוב שתהיה מעורבות של לע"מ.

אם היו"ר [מיכאל בירנהק] רוצה שתהיה התכתבות, אז בסדר.

מיכאל בירנהק

חשוב שנעשה סיעור מוחות. ברגע שנתחיל להתכנס אז יתחילו לצוף דברים – האם כאן יש לנו סימני שאלה או שהצורך לא ברור עד הסוף. - - -

שירה מרגלית

אבל יכולה להיות באמת ישיבת "סיכום של הסיכום" שבה - -

קרין נהון

ישיבת סיכום שבה נשמע פידבקים, אבל רק אחרי שאנחנו נשב בינינו.

מיכאל בירנהק

יש להדגיש גם שיש לנו עניין שהכללים [המחודשים, לאחר מסקנות הדו"ח] יהיו שמישים.

ניצן חן

אני רוצה להציג בפניכם את עו"ד בשארה פנאן. עו"ד פנאן יהיה הרפרנט המשפטי של לע"מ שאמור בעצם להטמיע את ההמלצות שלכן בכללים שלנו, וזאת כדי שנוכל לפעול הלכה למעשה.

קרין נהון

זאת המטרה של כולנו – לקבוע קווים מנחים שיהיו בסופו של דבר פרקטיים ויעילים.

מיכאל בירנהק

אנחנו קיבלנו מכם [מלע"מ] את הנתונים שביקשנו, נכון? האם חסרים לנו נתונים? רצינו לדעת כמה [בקשות שהוגשו לוועדות השגות] סורבו ואמרתם לנו. לא היה לכם את הפילוח נכון כי חלקם אמרתם שלא מילאו את הטופס נכון - - -

ניצן חן

נכון.

מיכאל בירנהק

זה שטויות. כמה סירובים מהותיים?

ניצן חן

המספר הוא 130.

מיכאל בירנהק

אגב, התעודה היום תקפה לכמה זמן?

ניצן חן

מי שעיקר עיסוקו בתחום העיתונות והוא פריילנס, אז מתן התעודה הוא לתוקף של שנה עד שנתיים.

מיכאל בירנהק

ואתם לא רוצים להאריך? זה לא יקל עליכם?

ניצן חן

לא, אני אגיד לך למה - - -

מיכאל בירנהק

זה בגלל שיש תחלופה גבוהה של העיתונאים?

ניצן חן

דבר ראשון כן, מי כמוך יודע. דבר שני, לא הייתי נוגע בזה. אנחנו כן תוקפים את הכללים כל שנתיים מחדש, ולא בושה שמישהו מקבל - - -

נגיד, בחלק מאגודות העיתונאים, אם קיבלת תעודה – התוקף שלה הוא עד הפנסיה. אצלנו זה לא ככה. אנחנו כל שנה בודקים מחדש האם עיקר עיסוקו בתחום החדשות; האם משלח ידו השתנה; האם העובדה - - -

אני מדבר איתך על כלי תקשורת שהוא מוגדר על ידנו. אפשר לשנות, זה מוגדר כך כבר שלושים שנה.

מיכאל בירנהק

בסדר. זה לא קשור לסמכות הייעוץ שלנו, אבל על הדרך - - -

ניצן חן

מי שהוא פרילנס, שלא באמת מתעסק בתחום העיתונות, אז אנחנו נותנים לו את התעודה לשנה, תלוי בשיקול הדעת של הוועדה. לפעמים זה שנתיים. נגיד מישהו שהוא פרילנס אבל לאורך זמן, ואנו רואים שהוא באמת עיתונאי, זה לשנתיים. בשורה התחתונה, אצל כלי התקשורת הידועים, האישור לוקח דקה. רואים את האישור של העורך הראשי – ומאשרים.

איפה הבעייתיות? באלו שהם לא באמת עיתונאים. או שמישהו שהוא חצי נדל"ניסט, חצי עיתונאי. חצי סטרט-אפיסט, חצי עיתונאי.

מיכאל בירנהק

בפגישות האחרונות אמרתם שאתם עושים קורסי הכשרה באתיקה, נכון?

ניצן חן

אנחנו עושים קורסי אתיקה בשיתוף פעולה עם מועצת העיתונות ואנחנו כן ביקשנו מכם שתשקלו האם כחלק מהמבקשים החדשים – אותם עיתונאים בתחום הניו-מדיה [כשלמי שיש כבר תעודה, לא יבקשו] – האם נתנה או נדרוש עבורם קורס באתיקה או השתלמות אתית. אני לא זוכר אם הכנסנו את זה לתוך המנדט [בכתב המינוי] - - -

מיכאל בירנהק

לא ספציפית מועצת העיתונות.

רונית ברמן מכליס

יש סעיף סל בתוך המנדט, הסעיף הרביעי נדמה לי.

מיכאל בירנהק

כן, אני ביקשתי אותו.

רונית ברמן מכליס

אפשר שתתייחסו לנקודה הזאת, שהיא חדשה לגמרי ולא מופיעה בכללים בכלל.

קרין נהון

אבל ברגע שאת מתנה את התעודה למבקשי התעודה החדשים בקורס באתיקה, בעוד שעבור המבקשים הישנים אין את אותה דרישה, את מפלה.

שירה מרגלית

אבל מי שיש לו תעודה עשרים שנה, אז הוא זוכר. אגב, אפשר להחליט שעושים כל כמה שנים קורס אתיקה כפי שעושים קורס נהיגה מונעת.

ניצן חן

מועצת העיתונות אגב, לא מתנגדת לזה.

שירה מרגלית

אל תשכח שהבעיה תהיה אופרטיבית, כי אתם תצטרכו לנהל מערך שלם של קורסים.

ניצן חן

אני אגיד לך איך אנחנו עושים את זה.

זאת השתלמות של שלוש שעות שמועצת העיתונות מביאה את הבנק מנחים שלה, שלרוב אלו אנשים שמתעסקים - - - -

קרין נהון

אפשר לפתח קורס דיגיטלי באינטרנט, מעין לומדה. אצלי באוניברסיטה יש לומדה. יושבים שלוש שעות מול מחשב, ומקבלים אישור אחרי שעברו את השיעור.

מיכאל בירנהק

אל תשכח שמועצת העיתונות בדעכה מבחינת הפעילות שלה.

ניצן חן

חשבנו על דבר נוסף.

ההשתלמות לאו דווקא צריכה להיות במועצת העיתונות. היא יכול להיות גם באוניברסיטת תל אביב. הנקודה היא שהמבקש צריך להוכיח לנו שהוא עשה איזשהו קורס באתיקה עיתונאית.

אז יש את ההשתלמויות הללו במרכז הבינתחומי. הן ישנן גם במשכנות שאננים במרכז לאתיקה שעורך כנס באתיקה עיתונאית פעם בשנה. אותו מבקש יכול להיות ביום עיון למשה נגבי ואפשר לראות באותו כנס את האישור. העיקר שהוא הביא את האישור לכך שעשה את הקורס.

מיכאל בירנהק

אז פתאום יבוא לך משתמש "פייסבוק" שרואה עצמו כעיתונאי שמה שמלמדים שם לא רלוונטי לו כי הוא מחזיק בסט שונה של ערכים מהערכים של מועצת העיתונות. הערכים הללו הם עדיין ערכים אתיים, אבל רק מאוד שונים.

אתה מסתבך עם זה בצורה הזאת. זה יהיה לכם כאב ראש גדול מאוד.

קרין נהון

אני לא מבינה מה הבעיה לעשות קורס דיגיטלי? הבן אדם נרשם למערכת, ואתם מקבלים אישור אוטומטי אם עבר את הלומדה או לא.

ניצן חן

זאת גם אפשרות.

מיכאל בירנהק

צריך לעשות את זה בשפות שונות.

ברגע שגוף ממשלתי יוצר תנאי של קבלת תעודה ומתנה את זה בקורס חיצוני, יכול שזה ייצור שוק של ספקי שירותים שיתנו קורסים כאלה.

שירה מרגלית

עוד שניה אנחנו עושים כאן אקדמיה לאתיקה עיתונאית.

ניצן חן

נעשה סדר. מדובר בסדר גודל של בין 100 ל-300 בקשות חדשות בשנה. מדברים על [המדיה] החדשים ולא הותיקים. הם כוללים את הניו-מדיה ו"המקום הכי חם בגיהנום", שלגביהם אנו מבקשים הזדמנות שנייה.

שנית, את מדברת על אי שוויון, אבל שער הכניסה לתעודה הוא גם בדיקה ביטחונית. למה אנו מבקשים בדיקה כזאת? לפעמים המבקש יכול לחכות בין 45 יום לחצי שנה עד שיקבל את האישור הביטחוני.

כרמית ויץ-ספיר

הרעיון שלך מצוין. ליצור גאנט של מקומות אופציונליים לאותן השתלמויות – אני לא רואה בזה שום פסול. אני רואה את זה כמו שירה.

רונית ברמן מכליס

זה לא יקים בחוץ מערך - - -

משה כהן

את לא רואה בעיה משפטית שתיתן לאדם משאב ממשלתי בתמורה לכך שיעבור "חינוך מחדש"?

שירה מרגלית

זה ריענון.

מיכאל בירנהק

הוא צודק.

משה כהן

לע"מ היא הרגולטור. מדינת ישראל היא הרגולטור.

רונית ברמן מכליס

יש לי בעיה עם זה. אני מציעה להיזהר עם השיתוף של מועצת העיתונות. אמרתי שצריך להיזהר, לא כי יש לי בעיה עם הגוף.

מדובר בגוף וולונטרי שיש לו תקנון אתיקה משלו. אנשים החליטו [מבחירה] האם להצטרף או שלא להצטרף אליו. בעצם הדרישה כאן לע"מ מכפיפה בעקיפין את מי שלא מסכים עם התפישה של מועצת העיתונות לתקנון של המועצה. זאת הבעיה שנוצרת. אני מאוד נזהרת, אם כן, עם המילה בשיתוף מועצת העיתונות.

מיכאל בירנהק

אני מסכים שיש כאן בעייתיות.

רונית ברמן מכליס

אני חושבת שראוי יהיה לשמוע, אם אנו מתכנסים לשמוע את דעתכם המקצועית - - -

מיכאל בירנהק

לסיכום הנקודה, אני לא נלהב במיוחד מכמה סיבות:

ראשית, אם המטרה היא להעלות את רמת האתיקה, נזכור שממילא זה לא תנאי לקבלת התעודה. כלומר, זה יחול על פלח מסוים.

שנית, יש את הוראת מעבר. כי הנתח הגדול של העיתונאים לא יעברו את זה כי הם ותיקים וקיימים במערכת וזה יהיה רק על המבקשים החדשים. אולי מדובר בחבריה צעירים, אבל אז נכנסים למערך ותנאים - - -

קרין נהון

לכן אני ממליצה על הפלטפורמה הדיגיטלית, שבה את מקבלת את האישור מיד.

משה כהן

פתרון אפשרי לעקוף את הטענה להפליה פרסונלית ברמה הפרטנית הוא שלע"מ תכיר בארגונים יציגים. כפי שהסתדרות מכירה בארגונים יציגים - - -

קרין נהון

אם אתם שואלים אותי, זהו תהליך שצריך להתבצע ללא תיווך של אנשים, אלא פתרון דיגיטלי. הפתרון הוא להקים לומדה, שאתה מבקש מהדורשים תעודה לעבור במשך שעה או שעתיים - - -

מיכאל בירנהק

הבעיה היא שאין נכון ולא נכון. אין שחור או לבן. האם אפשר לפנות למשפחה של חלל צה"ל לפני שיצאה הודעת דובר צה"ל ולבקש ממנה תגובה? אין כלל אתי ברור פה.

ניצן חן

דווקא כאן אני לא דואג כי אתה לוקח שלושה ארבעה אנשים ש"חיים" בעולם של משפט וטכנולוגיה, ונותן להם לבנות מערך של שאלות אמריקאיות, ואז אתה מרענן פעם בשנה-שנתיים שלוש שאלות או שתיים, וזה לא סיפור.

איפה האיפכא מסתברא, אנחנו כל הזמן טוענים, כאן ובבג"ץ, שהתעודות הן תעודות גישה, ולכן איך באותה נשימה אני אומר שאני עושה אתיקה? לכן, עושים זאת אוף דה רקורד ולא בצורה ישירה.

שירה מרגלית

בסדר אבל כי האתיקה היא חלק מהתנאי לקבל את הגישה.

ניצן חן

נכון, זאת הנקודה.

קרין נהון

אני לא מבינה. אתה רוצה שהצלם לא יעבור את הקורס, אך עדיין יקבל גישה?

שירה מרגלית

אבל הרבה פעמים הצלם הוא גם העיתונאי.

מיכאל בירנהק

ומה לגבי המאפרת, גם לה נעשה קורס באתיקה?

קרין נהון

כאן צריך להחריג את העיתונאים. ואז שוב חזרנו לשאלה, שמנסים לעקוף כל הזמן, האם מדובר בתעודת עיתונאי או בתעודת גישה - - -

ניצן חן

אנחנו כבר שנה עושים את זה [את ההכשרה באתיקה] בפועל, בלע"מ או במקומות אחרים כמו במלון כפר המכביה.

מיכאל בירנהק

מי משלם?

ניצן חן

אנחנו משלמים.

מיכאל בירנהק

ואם מישהו אומר שהוא לא רוצה לעבור את ההשתלמות?

שירה מרגלית
אז הוא לא מקבל את התעודה.

ניצן חן
עדיין לא. למה חיכינו לכם?

כי אם כבר עושים ריענון לכללים, אז בתוך השקלא וטריא, אם יש מקל, נתן גם גזר, ואם יהיה כלל שאינו כוס התה שלנו, הוועדה תמצא את האיזון הנכון להסיר את הרסן מצד אחד לכל מיני אנשים שספק אם הם עיתונאים ומצד שני, התניה באתיקה.

מיכאל בירנהק
אני חושב שהחסרונות עולים על היתרונות. במצב כזה, יתחילו להיות בעיות עם מקרי גבול, למשל – צלם שהוא מראיין, שהוא גם עיתונאי.

ניצן חן
היו"ר, תקשיב, זה פותר לנו הרבה בעיות.

דבר ראשון, בצורה הזאת אני לא מסכים לכל דבר של מועצת העיתונות. גם ארגון העיתונאים, בסופו של דבר הוא ועד עובדים והתנאי לקבלת שירות הוא חברות בהסתדרות וזה מאוד בעייתי מבחינתנו כי להחליף את הממשלה להסתדרות לא בטוח שזה כזה טוב; וממילא האגודות לא מדברות זו עם זו.

מיכאל בירנהק
זאת הטרגדיה של התחום.

ניצן חן
אז לכך תהיה את מועצת החכמים של לע"מ, ואני סתם "זורק" שמות – מיכאל בירנהק, אפרים לפיד, קרין נהון, אתה [מיכאל] תבחר.

קרין נהון
הוא לא רוצה עוד עבודה.

ניצן חן
כל החכמים הללו יבנו לנו "בנק" של ארבעים שאלות, שעליהן יצטרכו המבקשים לענות. מדובר יהיה בשאלון דיגיטלי, קובץ של אתיקה עיתונאית.

מיכאל בירנהק
אנחנו באוניברסיטה עשינו לומדה של הטרדה מינית. קודם "לימדו אותי" את חוק איסור הטרדה מינית ולאחר מכן היו שאלות, בהתאם להנחיית הרקטור, שבסופן צריך להוציא 100, אחרת לא היינו עוברים את הלומדה.

ניצן חן
קורס מקוון, זה לא בשמיים.

מיכאל בירנהק
אתה רק צריך לעשות את התוכן.

רונית ברמן מכליס
רק צריך לזכור שאחד הדברים שזה מכניס לכללים, מה שלא קיים כיום, זה להכניס בחינה מהותית, לעומת הכללים הפרוצדורליים הקיימים, שעד כמה השתדלו להימנע מכך.

מיכאל בירנהק

זה יותר קל, וזה נוגע למתח בין כלל לסטנדרט, עליו דיברנו.

[יאיר טרציצקי נכנס]

מיכאל בירנהק

שלום יאיר. הדיון יהיה פומבי במובן הזה שהפרוטוקולים לכשנסיים את עבודת הוועדה יועלו לאנשהו ויהיו פומביים. אז אתה מסכים שנקליט אותך?

יאיר טרציצקי

מסכים לגמרי.

מיכאל בירנהק

יש לנו עשרים דקות.

היה כאן משה רונן, שדיבר בשם עצמו ולא בשמכם [ארגון העיתונאים], אז נשמח לשמוע את דבריך.

מה אתה חושב על הנושא שלפנינו?

יאיר טרציצקי

אז תודה שהזמנתם אותי, או יותר נכון -- שהזמנתי את עצמי.

כמה הערות, שאני לא יודע עד כמה הן רלוונטיות במנדט של הוועדה, אך אעלה אותן.

הערה ראשונה – אני חושב שיש בעיה עקרונית, לאו דווקא באשמת לע"מ, לגבי האופן שבו התעודה נתפסת, ואני חושב שצריך לעשות איזשהו מאמץ שיחודי שלא מדובר בתעודה שעניינה לקבוע מיהו עיתונאי ומי לא, אלא בתעודה שלמעשה הממשלה מרכזת במקום אחד את האפשרות לתת נגישות לאנשים שמכירים בהם לעיתונאים.

הערה שנייה – ופה מרגע למעשה שהלשכה אומרת בעקיפין שהיא מכירה באדם מסוים בעיתונאי – גם אם לא קובעת זאת לגבי אנשים אחרים – אני סבור שלע"מ לא צריכה להוציא תעודות למי שאינו עיתונאי. כלומר, אני לא אומר שאין גורמים אחרים בחברה שצריכים ליהנות מנגישות מוגברת לכל מיני דברים אבל כשהם מקבלים תעודה של לע"מ – שמעצם שמה היא לשכה שעוסקת בעיתונות – אזי שנוצרת הטעיה בכך שנותנים לגורמים שבמובהק אינם עיתונאים להסתובב, על פניו, עם תעודה שמצהירה על ה"עיתונאיות" שלהם.

מיכאל בירנהק

אתה מדבר על מקרים ספציפיים שאתה מכיר אותם?

יאיר טרציצקי

נתנו לי כל מיני דוגמאות, לא שאני בקיא בהן באופן אישי - - -

אני אדגיש, אנו מייצגים עיתונאים מכל כלי התקשורת; מכל המגזרים והתפקידים. כשאני אומר עיתונאי אני מתכוון לכתב, צלם, מפיק, תחקירן וכל יתר המקצועות הללו. הכוונה היא לא רק לכתבים.

קרין נהון

אבל לא מאפרת או מאפר.

יאיר טרציצקי

לא, אבל שוב -- יש מקצועות שהם תומכי עיתונות ועדיין נכנסים לתוך ההסכם הקיבוצי של הארגון עם כלי תקשורת, כמו חדשות 10 למשל.

שירה מרגלית

אחד מתפקידי הוועדה היא להגדיר מיהו העיתונאי. לנסות לאפיין את העיתונאי "החדש" שזכאי לתעודה.

יאיר טרצ'יצקי

אז אני אחד.

כשהתייחסתי לאנשים שאינם עיתונאים אבל מקבלים תעודת לע"מ לא התכוונתי ל"תומכי עיתונות", כלומר, לאותו טכנאי שעכשיו נניח מצטרף לצוות אז הוא לא עיתונאי, או מאפרת או תאורן, אלא ליחצ"נים ובעלי אינטרסים כאלה ואחרים שיכול להיות שמגיעה להם הנגישות, אבל ברגע שהם מקבלים תעודה מלע"מ -- גם אם היא אינה תעודת עיתונאי ויהיה כתוב עליה "לא עיתונאי" -- ברגע שמדובר בלע"מ, היא תיתפס כתעודה שמקנה להם מעמד זהה לעיתונאי, כשהם אינם כאלה.

אגב, חשוב לי להדגיש שחלק חלק מהאינטראקציות של התעודה היא אל מול ממשקים שלא יודעים על אודות התעודה. ברגע שמגיעים לבתי המשפט, זה ברור שהם יודעים לזהות את התעודה. אבל שוטר שאתה נתקל בו בהפגנה לא מבחין בין תעודת לע"מ לכל תעודה אחרת.

מיכאל בירנהק

אתם מוציאים תעודה כלשהי?

יאיר טרצ'יצקי

כן. מוגדר בה שאותו אדם שמקבל את התעודה חבר בארגון העיתונאים.

מיכאל בירנהק

ולמה התעודה משמשת?

יאיר טרצ'יצקי

אני מניח שהיא משמשת להזדהות בפני גורמים כאלה ואחרים. זה משחק לטובתנו, כי זה שעל פניו העובדה ששוטר שלא יכול להבחין בין תעודת לע"מ לתעודה אחרת זה אחלה מבחינת ארגון העיתונאים. מצד שני זה גם בעייתי כי כל אחד יכול ללכת לבית דפוס ולהדפיס תעודה של עמותת העיתונות ויש עמותות שעושות את זה.

תראו, החסרון (והיתרון) של עיתונאות הוא שאין קביעה סטטוטורית של מיהו עיתונאי ומי לא. ההגדרה, שמשתנה עם השנים, נעשית כחלק ממו"מ חברתי בין הרבה מאוד גורמים, שאחד מהם הוא הגורם שעד לאותה נקודה נחשבים לעיתונאים ול"נושאי הלפיד" וברור שהם עיתונאים - - -

מיכאל בירנהק

השיקולים האלה ברורים, ידועים ואינם חדשים. בתכל'ס, זאת מסגרת תיאורטית. אתה צודק שעיתונות היא מקצוע מתחדש וצצים סוגי עיתונאים.

יאיר טרצ'יצקי

אז אמרתי למי שבמובהק אינו עיתונאי, הוא לא צריך לקבל תעודת לע"מ. לגבי כל מיני יחצ"נים למיניהם

- - -

משה כהן

איך קובעים?

יאיר טרצ'יצקי

אני לא דיברתי עכשיו על התחום האפור.

ניצן חן

אין דבר כזה תחום אפור.

התעודה אינה מגדירה מיהו עיתונאי, אלא מקנה גישה.

מי שאתה מתאר, הוא בא לעמוד בכללים ואם אינו עומד בכללים הוא לא מקבל את התעודה.

מיכאל בירנהק

הבעיה היא עם כאלה שחובשים כמה כובעים - - -

יאיר טרצ'יצקי

בסדר, באנו לדבר על הכללים. אז אם אתה [ניצן חן] רוצה לדבר על הכללים אז אין לי מה להרחיב.

שירה מרגלית

תנסה אתה להגדיר מיהו עיתונאי.

יאיר טרצ'יצקי

אני רוצה רגע להגיד עוד כמה דברים.

אני חושב שאחד הדברים המשמעותיים שמגדירים את מי שעוסק בעיתונות, הוא ראשית, שעיתונות היא מלאכה של איסוף ועיבוד מידע למען הציבור; ואני חושב שמי שהוא עיתונאי הוא מי שעושה את המלאכה הזו. תיאורטית ומעשית, כל אחד יכול לעשות עיתונות אבל יש הבדל בין מי שעושה עיתונות לבין עיתונאי בדיוק כמו שיש הבדל בין מי שרוקד בדיסקוטק לבין מי שהוא רקדן. בהקשר הזה, מה שמבדיל הוא התמקצעות – מי שבוחר להתמקצע בעשייה עיתונאית הופך אותו לעיתונאי ולא רק עוסק בעיתונות. דבר שני הוא השליחות החברתית - - -

מיכאל בירנהק

התמקצעות זה יפה, אבל איך אתה בודק אותה? מה זה אומר בפועל?
אני אומר שאני נורא מקצועי, האם זה אומר שהתמקצעותי?

יאיר טרצ'יצקי

אני עוד מעט אתייחס לאיך מודדים את זה. אני קודם מציג את העקרונות.

אז אמרתי שעיתונאי מי שמשרת את הציבור, ולא אוסף מידע כדי להתנקם בשכן שלך.

הדבר השלישי הוא שאתה [העיתונאי] מקבל על עצמך את כללי האתיקה המקצועית, וזה עניין משמעותי בתוך המשא ומתן החברתי של מי מחליט מיהו עיתונאי ומי לא.

מיכאל בירנהק

מהם התנאים בשביל להיות חבר בארגון העיתונאים?

יאיר טרצ'יצקי

אני רק רוצה להתייחס לאמירה האחרונה שאמרתי.

במובן האחד, כשאנו מדברים על אתיקה עיתונאית, הרפרנס המרכזי היום שנדון הוא תקנון מועצת העיתונות, שאני חושב שהוא - - - לא כל כלי התקשורת חברים בה אבל כולם מתייחסים לתקנון הזה כרפרנס, גם כשהם לא מסכימים איתו, מכיוון שבמצב שבו מוגשת נגדם תלונה הם חשים צורך להתגונן לאור הבנתם שבמו"מ החברתי – בין העיתונאים לציבור – לעניין מיהו עיתונאי ומי לא, יש למועצה העיתונות איזושהי אמירה.

מן הראוי, וזאת המלצה אופרטיבית -- שלע"מ, בצ'ק בוקס של קבלת התעודה, תוסיף רובריקה שבה על העיתונאי וכלי התקשורת להצהיר [כדי לקבל את התעודה] שהם מחויבים לפעול לפי תקנון האתיקה של מועצת העיתונות. אני חושב שכמובן גוף יכול להתחייב ולא לעמוד בזה אבל חלק גדול מהתקשורת והעיתונאים בישראל לדאבוני משחקים משחק כפול – מצד אחד נותנים את התחושה שהם עומדים בזה מצד שני לא מתחייבים לכך ברמה המשפטית, וכשעומדים מול הממשלה צריך להדגיש את זה. זה גם ברמה של סטנדרט, כי אם כלי תקשורת במקום מסוים שהוא מחויב לאתיקה העיתונאית – ואז תובעים אותו בבית הדין לעבודה – הוא לא יוכל לטעון את ההפך: שהוא לא כפוף להם.

מיכאל בירנהק

שתי הערות.

ראשית, התעודה ניתנת לעיתונאים – ולא לכלי תקשורת. שנית, אתה צריך לזכור שאין חובה לקבל תעודה של לע"מ בשביל להיות עיתונאי ולכן זה [חיוב כללי האתיקה] יחול על פלח די מצומצם.

יאיר טרצ'יצקי

לא אמרתי שזה חובה.
כלי תקשורת הוא מדד לקבלת התעודה.

מיכאל בירנהק

כשזה כלי תקשורת ממוסד.

יאיר טרצ'יצקי

כן, לזה אני מתכוון.

אני חושב שכשלע"מ מבקשת לצורך העניין מכלי תקשורת כזה או אחר לחתום לאותו עיתונאי או לחלופין כשלע"מ באה ואומרת שברגע שכתב בידיעות אחרונות הוא זכאי לתעודה מבחינתה - - -

מיכאל בירנהק

אני קוטע אותך כי אנחנו מתעסקים הרבה ברקע, שהוא אמנם חשוב, אך אינו העיקר.

יאיר טרצ'יצקי

אני חושב שזה כן העיקר כי יש כאן מסננת שהיא חשובה.

קרין נהון

הוא אמר שאלו שלושת הדברים שמפרידים בין עיתונאי למי שאינו עיתונאי.

איך אתה בודק שליחות חברתית-ציבורית?

יאיר טרצ'יצקי

אז אני אומר שזה בא לידי ביטוי קודם כל במחויבות לאתיקה. היא יוצאת מנקודת הנחה שעיתונאים משרתי ציבור ומוכנים לקחם על עצמם מגבלות -- שליחות ציבורית.

קרין נהון

אז אם המבקש להיות עיתונאי קיבל את האתיקה העיתונאית, אז אתה לא בודק את השליחות החברתית?

יאיר טרצ'יצקי

אני אומר שבסופו של דבר האתיקה העיתונאית היא המדד שבוחן את הדבר הזה. הנכונות לבוא ולקבל את עצמך. שליחות ציבורית היא משהו שהוא פנימי - - -

שירה מרגלית

וזה לא משנה היכן הוא כותב?

יאיר טרצ'יצקי

לא אמרתי שזה תנאי מספיק.

שירה מרגלית

זה לא תנאי לדעתך?

יאיר טרצ'יצקי

אני חושב שזה תנאי הכרחי. השאלה איפה העיתונאי כותב היא שאלה מסדר שני.

אני לא נכנס לנתונים הכמותיים כי אין לי שום אמירה לגבי האם צריך להוריד [את מספר היוניקים הנדרש לשם עמידת בהגדרת "אמצעי תקשורת" בכללים כדי לקבל את התעודה] ב-500 או ב-1000.

אני חושב שצריך לייצר מדדים איכותניים שיוכלו להיות מופעלים בשיקול דעתה של ועדת חריגים בעת שתקבל החלטה, ולא רק לפי האם המבקש נראה לה [לועדה] עיתונאי או לא.

מיכאל בירנהק

ומה יהיו השיקולים הללו?

מה שאתה הצעת, הקמת ועדה, זאת הצעה ששמענו אותה, אבל זה מגלגל בעיה ממקום אחד למקום אחר.

יאיר טרציצקי

אז אני מציע שיקולים שהם לא מוחלטים - - -

אני אגיד לכם מה אנחנו עושים בארגון העיתונאים. יש לנו ועדת חריגים שבה עומד בראשה רן רזניק, עיתונאי מ"ישראל היום", זוכה פרס סוקולוב, מישהו שהסמכות העיתונאית שלו לא מעורערת.

אם הוא מקבל אנשים מיחידות מוכרות, כמו ידיעות אחרונות, גלובס ו-וואלה!, ואומרים לו שעשו את הבדיקה עובדתית, שהיא קלה עבורנו, אלו הם המקרים הקלים.

ואז אנו מגיעים לכל מיני אנשים שאומרים שהם פרילנסרים - - -

משה כהן

כמו למשל כשמישהו יבוא ויאמר שהוא תחקירן עצמאי והוא כותב להנאתו ורוצה שיכירו בו.

יאיר טרציצקי

אז אנחנו קבענו כל מיני פרמטרים שאנחנו בוחנים. הם לאו דווקא כמותיים באופן מדויק אלא אנו משאירים את זה לשיקול הדעת של הוועדה. בסופו של דבר, התחום האפור הוא הרבה יותר קטן ממה שנוטים לחשוב.

מיכאל בירנהק

כמו שאמר לך משה, הוועדה שלנו אמורה לייצג בעיקר על התחום האפור. לגבי עיתונאי מוואלה! או ישראל היום, אין על זה ויכוח. הם מבקשים את התעודה, והם מקבלים אותה מיד. אנו עוסקים בתחום האפור.

יאיר טרציצקי

אז האם להחליט האם כלי תקשורת הוא כלי תקשורת שזכאי להיות מוכר כמערכת עיתונאית שאנשים שעובדים בה הם עיתונאים חשבתי על כמה פרמטרים שיכולים להיות יותר איכותניים.

דבר ראשון, שמועסקים בו מספר מסוים של עיתונאים שבעבר הונפקה להם תעודת לע"מ. זאת אומרת שאם עכשיו ניקח את "המקום הכי חם בגיהנום" אני חושב שהוא דוגמא טובה.

משה כהן

כתבת את זה בנייר העמדה ששלחת לנו. קראנו אותו ובגלל זה אני רץ קצת קדימה. מה עושים לשיטתך עם הבודדים, שלא עובדים בכלי תקשורת?

יאיר טרציצקי

גם בודד יכול להיות כלי תקשורת של אדם אחד ואם הוא אומר שהוא לא מקבל את הלגיטימציה מהיותו שייך לכלי תקשורת מוכר כמו גלובס - - -

ברגע שאדם מפעיל ערוץ טלגרם ויש לו נניח מאה אלף עוקבים, אני חושב שהוא הופך להיות כלי תקשורת.

משה כהן

יפה. זה המאני טיים של הפגישה איתך. זאת הנקודה שאנו רוצים שתרחיב עליה.

יאר טרציצקי

בתיאוריה אפשר לעשות עוד רשימה של פלטפורמות אפשריות ולייצר לכל פלטפורמה מדד כמותי, אבל - -

קרין נהון

זה בלתי ישים כי על כל גרסה חדשה של טלגרם נצטרך להקים ועדה.

יאר טרציצקי

זה בדיוק מה שרציתי להגיד: שצריך להבין שכמות הפלטפורמות מתרבה בקצב מטורף ואי אפשר לייצר מדד לכל פלטפורמה. ולכן, צריך להשאיר שיקול דעת לכל פלטפורמה ולמנות וועדה שתכיל אנשי מקצוע ואנשים שיכולים לבוא ולהעריך את זה וזה יכול להיות מדד אחד לבוא ולשפוט. אם יושב איש מקצוע שמגיע אליו בנאדם ואומר שהוא מנהל לצורך העניין ערוץ טלגרם ויש לו מאה איש שעוקבים אחריו – בעוד שישנו אדם אחר שיש לו חמישים אלף עוקבים - - -

מיכאל בירנהק

ל"צל" יש 500 אלף עוקבים בעמוד הפייסבוק שלו.

משה כהן

נניח שהוא רוצה ממך תעודה וצריך הכרה.

ניצן חן

הוא צריך להיות נציג הסתדרות ולשלם דמי חבר.

יאר טרציצקי

זאת עקיצה? אני לא חושב שזהו פרמטר שהוא תנאי בלעדיו אין. אני חושב שברגע שבנאדם הוכר כעיתונאי בעבר על-ידי לע"מ זאת לדעתי מסננת שהיא מאוד משמעותית.

מיכאל בירנהק

זה ברור.

יאר טרציצקי

פרמטר נוסף הוא פולו-אפים -- ציטוטים שלו על ידי כלי תקשורת אחרים. אם הלשכה כבר מכירה בכלי התקשורת האחרים כמו הארץ וערוץ 2 ועושים פולו-אפ לו כעיתונאי לכל דבר. אני אתן דוגמא ספציפית - למשל תומר אביטל שעושה אייטמים למיזם שלו [מאה ימים של שקיפות - מיזם המונים לחשיפת עבודתה של הכנסת] שלא זוכה לחשיפה גדולה בשיתוף עם עמליה דואק וגיא לרר, זה מדד טוב שבו למעשה כחלק מאותו ניסיון של מה ההבנה של לע"מ ומהו כוחו של עיתונאי, אזי שאם מערכת עיתונאית גדולה משתפת איתו פעולה כעיתונאי - ולא כמרואיין - - -

מיכאל בירנהק

אלו הם שני תבחינים שונים.

הראשון הוא מבחן תהודה - כמה ציטוטים יש לו; והמבחן השני הוא מבחן של שיתוף פעולה.

כרמית ויץ-ספיר

איזה שיתוף פעולה? אנשים מעתיקים בכלי התקשורת כל הזמן.

מיכאל בירנהק

הכוונה היא לשיתוף פעולה של ממש.

יאר טרציצקי

ניקח לדוגמא את טל שניידר. היא באה מעיתונות ודי היה ברור שמה שהיא עושה [בבלוג שלה] הוא עיתונות.

דוגמה נוספת היא מישהו כמו אשתון. נניח גם שאנו יודעים מיהו לצורך העניין. הוא מתחיל לכתוב בלוג. הוא כותב אותו באופן שיטתי. בשלב מסוים בה "הארץ" ואומר שהוא רוצה לעשות שיתופי פעולה עם הבלוג שלו וככל ש"הארץ" מציג את התוכן שלו כתוכן עיתונאי התוכן יכול להיות מבחן טוב.

כרמית ויץ-ספיר

אלא שאשתון לעולם לא יבקש כל עוד הוא תחת הצללה כזאת.

יאיר טרציצקי

עזבי את אשתון. אם אדם לא חושף את שמו, ממילא הוא לא יבקש תעודת לע"מ.

לא חסר אנשים ברשת שעושים דברים שאפשר להתייחס אליהם כעיתונות ממבט ראשון. אז אם אותם אנשים - - -

והתבחינים שאני מציג כאן אינם מספיקים לאדם אחד. אני מציע קריטריונים שהוועדה מחליטה האם להסתפק באחד מהם או בכמה מהם. יכול להיות בנאדם שלא מנהל ערוץ טלגרם עם מאה אלף עוקבים - - -

משה כהן

אתה מדבר על ועדת חריגים שיש לה סט קריטריונים.

קרין נהון

שבחרת ליישם שלושה מתוך עשרת הקריטריונים.

מיכאל בירנהק

בשביל זה יש את אורנה, לא צריך ועדה.

יאיר טרציצקי

אני לא חושב שזה נכון.

ניצן חן

פולו-אפ זה נתון כמותי, לא איכותי.

משה כהן

יכול להיות מישהו שאין לו תהודה בכלי התקשורת האחרת, אבל יש לו 600 אלף עוקבים.

יאיר טרציצקי

למה התייחסתי גם לנתון הכמותי? כי אני אומר שמראש לע"מ לא צריכה להתנות את התעודה במאתיים אלף עוקבים או עשרת אלפים פולו-אפים אלא לבוא וליצור קריטריונים.

לכן, מי שאני חושב שצריך לבחון אותם זה לא אורנה, ואני מכבד אותה והכל בסדר, אלא ועדה שיהיו בה נציגי ציבור ואנשי מקצוע, שהם יבואו - - -

מיכאל בירנהק

יאיר, אתה מתחמק. אנחנו לא נהיה הוועדה של המומחים שתחליט מי תקבל את התעודה. אנחנו הוועדה שמנסה להגיד - בין אם תהיה ועדת מומחים או ועדה אחרת - מה יהיו הקריטריונים שלאורם היא תפעל.

יאיר טרציצקי

אני מציע שהוועדה שלכם תקבע מהם השיקולים. אתם בעצמכם אמרתם שאתם לא רוצים להיכנס למדדים כמותיים של כמה פולו-אפים צריך - - -

הרי הדברים ישתנו. אתם עושים את הוועדה פעם בעשר שנים? אז בתוך העשר שנים [הבאות] תהיה ועדה שתתחלף ושתנסה למצוא עקרונות חדשים שבאמצעותם אפשר לבחון. הם לא יהיו מושלמים אך אפשר יהיה להתמודד באמצעותם עם תשעים וחמישה אחוז מהמקרים; וכשהעיתונות תיראה אחרת לגמרי יעשו אותה רבובים אז תשב כאן ועדה אחרת ותנסה למצוא עקרונות חדשים - - -

אז כאמור, נתתי דוגמא לעיתונאים שהיו מועסקים בעבר בכלי תקשורת וקיבלו תעודת לע"מ.

דבר שני, כאמור, פרסים עיתונאים שאנשים קיבלו יכולים להוות מדד.

דבר נוסף, הוא המלצה או חוות דעת של ארגון העיתונאים שתוכל להיות שיקול [איכותני] בתוך הדבר הזה. זה היה בעבר.

מיכאל בירנהק

תספר לנו סיפור, איך לע"מ טיפלה בכך?

יאיר טרצ'יצקי

היה את הסיפור של חגי מטר.

ניצן חן

הוא הופיע בפני הוועדה.

יאיר טרצ'יצקי

אז באמת באותו עניין אמרתי לניצן שיש כאן בנאדם שהוא במובהק עיתונאי ולארגון העיתונאים אין אינטרס שלא יקבל תעודה. הייתה סיטואציה, הוא פוטר מ"מעריב" על רקע מאבק שהוא הוביל, אין ספק שהוא עיתונאי ומשלא עמד במדד הכמותי לע"מ התחשבו ואני חושב שזה היה חיובי.

אגב, אני חושב שבהינתן שתקום כזאת ועדה, אז ראוי יהיה גם שיהיו חברים בה עיתונאים, או נציגים מטעם ארגון העיתונאים או שיהיו ארגוני עיתונאים אחרים - - -

מיכאל בירנהק

נציגים עיתונאים.

יאיר טרצ'יצקי

לא, אני חושב שלא צריך לקחת סתם אדם שהוא אחראי, אלא מישהו שהוא מייצג את העיתונאים.

אז אמרתי לגבי ציטוטים בכלי תקשורת שהם מוכרים; לגבי חשיפה בכל מיני גופים עיתונאים אחרים, כלומר שיתופי פעולה; וגם היקף והפצה והשפעה של פלטפורמות חדשות כמו טלגרם, אבל גם - - - אחד הדברים שהפנו אליי הוא בקווי נייעס של המגזר החרדי. שם, באמצעים הטלפון מאזינים למהדורות שלהם וצריך להתחשב בזה.

מדובר בצריכת מידע שלא בדרכים המסורתיות שכלי התקשורת נמדדים בהם.

ניצן חן

לנייעס החרדים אתה נותן תעודה של ארגון העיתונאים?

יאיר טרצ'יצקי

אם היום יבוא אדם שהוא עיתונאי בזה אז כן, למה לא? ויש לנו חברה כאלה.

אגב, כל פעם שארגון העיתונאים מגן על עיתונאי חרדי שחטף מכות משוטרים אז אנו מקבלים הרבה תגובות מקווי נייעס והם מראיינים אותנו בלי הפסקה. הם עושים עבודה עיתונאית.

הערה אחרונה היא לגבי פרילנסרים.

כיום יש בעיה עם פרלינסרים שעובדים במדיום שתהליך ההפקה שם הוא ארוך. כשכתבתי כתובת ל"גלובס", לייצר 7 כתבות בשנה זה לא בעיה אבל כשמישהו מייצר סרטי דוקו בלתי אפשרי להגיע למספר הזה. לכן, צריך לייצר גם כאן קריטריונים - - -

קריטריון נהון

זה מעניין. אז איך אתה ממליץ לנסח עבור אותו אדם קריטריונים? איך אתה פותר את הפלונטר?

יאיר טרצ'יצקי

אז אני אומר שאפשר לומר שסרט יכול להיות אחד, בשונה מכתבות.

ניצן חן

זה לא שבע כתבות, אלא שתיים עשרה. אנחנו הגדלנו את המספר השנה [2018].

לגבי יוצר הסרטים, זה קיים. אנו לא מגבילים את זה במספר. היוצר צריך להוכיח שהוא מביא אישור מ"רשת" או "קשת" שיש מועד הקרנה או ש - - -

מיכאל בירנהק

התקבל לפרסום.

יאיר טרצ'יצקי

בעבר גם ביקשו חשבונות.

ניצן חן

ואם אתה כבר אומר את זה, זה נכון שהוא [היוצר הדוקומנטרי] צריך להראות מידת רצינות שהוא לא עושה את זה בהתנדבות אבל הוא לא צריך להראות לנו את המספר. הוא יכול גם לקבל שקל.

יאיר טרצ'יצקי

אז זה חדש.

ניצן חן

לא. זה קיים מאז שאני מנהל לע"מ.

יאיר טרצ'יצקי

ואמירה אחרונה היא התחשבות בנסיבות אישיות – אם מישהו הייתה בחופשת לידה ולא פרסמה מספיק כתבות ואז אומרת שהיא חוזרת חזרה לביזנס, אז להתחשב בכך [כפי שציין חגי מטר בישיבה השנייה של הוועדה].

מיכאל בירנהק

תודה רבה. סליחה שדחקתי בך אבל רציתי שנגיע לעיקר.

ניצן חן

שאלה קצרה. רוב התבחינים שמנית והם בהחלט היו בעיני נכונים וראויים בעיני היו סביב "המקום הכי חם בגיהנום". בסופו של דבר, הסוגיה הזאת נפתרה. בכל זאת, לאחר שזה נפתר, אני רוצה לדבר ברמה המערכתית, כיו"ר ארגון העיתונאים בישראל -- אני שואל אותך קונקרטי – בהנחה שעמית סגל אינו בערוץ 2 ויש לו מיליון וחצי עוקבים; ובהנחה שאדם יכול להיות יחצ"ן ועיתונאי ש"עיקר עיסוקו" אינו בתחום החדשות – להעניק תעודה לכאלה אנשים?

יאיר טרצ'יצקי

בלוגר וניוזלטר הם פלטפורמה. אתה יכול להשתמש בהם כדי לעשות משחקי מילים או כדי לעשות עיתונות. אם עמית סגל החליט שהוא לא צריך את חדשות 2 וטלגרם מספיק לו - - - וזה כמו שבר רפאלי אמרה לידיעות שיש לה עוקבים יותר משיש לידיעות קוראים. אם היא הייתה מחליטה שהיא עיתונאית בפלטפורמה הזאת אפשר להתייחס אליה כעיתונאית. נכון שאם לא הייתה עיתונאית בכלי תקשורת אחר זה יעשה את המבחן לקשה יותר ולכן הצעתי את המבחנים החלופיים. אז אם יש את עמית סגל או טל

שניידר – שהלכה לפלטפורמה עצמאית לאחר שהייתה במעריב ועשתה עוד כל מיני דברים -- זה הופך את זה ליותר קל.

אבל אני חושב שהשאלה אינה הפלטפורמה – שהיא הדרך למדוד את ההשפעה -- אלא מה ההשפעה – האם אתה משפיע בדאחקות או האם אתה משפיע בעבודה העיתונאית שלך.

מיכאל בירנהק

אתה למעשה מציע מבחן של עבודה עיתונאית ולא מבחן של המדיום, כשהמדיום יכול להיות אינדיקציה – כן או לא – לא רק להשפעה אלא גם לעבודה עיתונאית.

בשארה פנאן

אני היועץ המשפטי החדש של לע"מ.

משהו שעלה כאן מקודם ואני רוצה לשמוע את העמדה שלך. מישהו שאין לו תעודה, אך יש לו בלוג והוא לא מחויב לשום מסגרת – האם אתה חושב שכתנאי בסיסי הוא חייב בקוד אתי מסוים?

יאיר טרצ'יצקי

לא. אז אני חוזר למה שאמרתי – אני חושב שלהכניס לתוך הצ'קבוקס של ההרשמה את זה שהוא מתחייב לפעול לפי כללי האתיקה של מועצת העיתונות הוא תבחין טוב ויתרום תרומה חיובית כי בסופו של דבר האתיקה העיתונאית והמחויבות אליה, לפחות ברמת ההצהרה, היא מדד טוב שאדם בא ומחויב לשרת את הציבור.

בשארה פנאן

ומי שאין לו מסגרת כזאת?

יאיר טרצ'יצקי

לא צריך מסגרת. אני מסתפק בהצהרה.

אם בן דוד שלך רוצה להיות עיתונאי ומצהיר שהוא רוצה לפעול לפי כללי האתיקה וכך הוא שם מעין "סרגל" שיאפשר למדוד אותו, אז למחרת אפשר יהיה לפנות למועצת העיתונות ולהתלונן עליו והוא יהיה מוטריד מבית הדין של מועצת העיתונות כי אם הוא [בית הדין] יגיד שאותו אדם אינו עיתונאי ולא פעל לפי כללי האתיקה [של אותה מועצה] -- הוא בסופו של דבר לא יהיה עיתונאי ויאבד את תעודת הלע"מ.

מיכאל בירנהק

תודה רבה, יאיר.

[יאיר טרצ'יצקי יוצא, מאיה רומן נכנסת].

שלום מאיה, תודה שבאת. זאת הוועדה המייעצת ללשכת העיתונות בעניין כללי לע"מ בקשר למתן תעודות לע"מ. יש לנו זמן מוגבל, רבע שעה בערך. אנחנו מתמללים ונפרסם בהמשך את הפרוטוקולים אז את מסכימה לציטוט מלא של דבריך?

מאיה רומן

כן.

שירה מרגלית

תוכלי לספר לנו על "פוליטיקלי קוראת"?

מאיה רומן

כן. זאת יוזמה פמיניסטית שמטרתה הייתה ליצור עיתון פמיניסטי, כשאני ושותפותיי למיזם ראינו שהרבה נשים רואות שהעיתונות הקיימת לא מייצגת אותן וניסינו להתמודד עם זה.

מאז, במשך החמש שנים שעברו, גדלנו מאוד. גייסנו 250 אלף שקלים מהתורמות שלנו כדי להפוך לעמותה, להתרחב ולייצר יותר תוכן מקורי; והסיבה שאני כאן היא שאנחנו עדיין לא עומדות בדרישות [לגבי מספר היוניקים לקבלת התעודה], כמו הרבה עיתונאים עצמאיים שפועלים ברשתות החברתיות. בגלל שאנו מנסות להגדיר מחדש מהי עיתונות, שיטת העבודה שלנו כוללת עבודה מאוד רצינית ברשתות החברתיות. קודם כל, יש לנו 16 עורכות מתנדבות. שתיים מהן מתפעלות מידי יום את העמוד וזאת על ידי היעזרות בקבוצה בפייסבוק שלנו, שחברות בה יותר מאלפיים נשים שכותבות עבורנו תכנים. אנו שואלות אותן מה מעניין אתכן, מה תרצו שנכתוב? האם אחד העיתונים כיסה נוסה בצורה שאינה פמיניסטית בעיניכן והייתן רוצות שנתייחס אליה? העורכות שלנו בוחרות את התכנים להעלות, ומבין התכנים האלה

שירה מרגלית

העורכות הן "אורחות" או עורכות קבועות?

מאיה רומן

אנחנו [16] עורכות קבועות.

שירה מרגלית

ממש כמו הטיימס.

קרין נהון

שירה מצטרפת אליכם.

מיכאל בירנהק

מדובר במשמרת פעם בשמונה ימים, כשבכל יום עובדות שתי עורכות, לפי מה שהבנתי.

מאיה רומן

נכון.

שירה מרגלית

וכמה כניסות יש לכן בחודש? בערך?

מאיה רומן

לאחר יש לנו אלפיים כניסות ביום [כשלקבלת התעודה נדרשים מינימום עשרת אלפים].

ניצן חן

אתן מתפרנסות מזה?

מאיה רומן

עכשיו אנחנו בדיוק גייסנו 250 אלף שקלים לשנה הבאה ומקוות ששתיים מאיתנו יעבדו במשרה חלקית. אנחנו עדיין מאוד צנועות, אבל עם כוונות לעתיד.

כרמית ויץ-ספיר

יש לכן רק אלפיים כניסות ביום? באמת?

מאיה רומן

זה מה שבאתי להסביר.

כרגע כללי לעי"מ אומרים שצריך 300 אלף כניסות לאתר בחודש. באתר שלנו אנו לא מתקרבות לזה. מנגד, בעמוד הפייסבוק יש לנו יותר מ-40 אלף עוקבות ופוסטים ספציפיים שמגיעים למאות אלפי אנשים.

אריאל איתן

מה המדדים האורגניים? כמה חשיפה מקבלת כל ידיעה?

מאיה רומן

אין לנו קידום כזה. זה נע בין ידיעה. המינימום הוא אלף-אלפיים חשיפות והידיעות הפופולריות מאוד מגיעות למאות אלפי אנשים. למשל, כשהרצנו את הקמפיין #יותרמבוכריס [שעסק בעסקת טיעון שלון] שהגיע לכמעט חצי מיליון - - -

מיכאל בירנהק

אז אני רוצה לגעת בזה. קראת לזה קמפיין. אז זאת עבודה עיתונאית או שזה היה קמפיין אקטיביסטי?

מאיה רומן

מבחינתי כן, כי אנו רואות מחדש את תפקיד העיתונאי והעיתונאית. בנוסף, העיסוק שנוצר בתוך הקמפיין; העובדה שהיו שם אלפי סיפורים שונים שאנשים תרמו בנוגע ל - -

מיכאל בירנהק

זה היה סוג של מיתוג.

מאיה רומן

נכון, וזה שינה עמדה של הרבה מאוד אנשים.

מיכאל בירנהק

אין חולק על הערך האקטיביסטי.

מאיה רומן

זה לא רק ערך אקטיביסטי, אלא גם ערך עיתונאי. אם תפקיד העיתונות הוא ליידיע אותך על הדברים שקורים בעולם, אין ספק שזה מה שהיא עשתה במקרה הזה. המון אנשים התוודעו לעסקת הטיעון הזאת דרך הקמפיין שלנו ובעקבות כך גיבשו דעה על הנושא הזה. האם זה אובייקטיבי או לא? זאת כבר שאלה אחרת.

מיכאל בירנהק

בשביל מה אתן צריכות תעודת לע"מ? זה לא תנאי. אפשר להיות עיתונאית בלי תעודת לע"מ. איפה נתקלתן שזה חשוב לכן?

מאיה רומן

זה מבחינה עקרונית. אנחנו עיתונאיות שעושות עבודה עיתונאית.

מיכאל בירנהק

אני מדגיש. התעודה היא תעודת לע"מ – ולא תעודת עיתונאי. ניצן הוא עיתונאי בעברו, הוא איש חכם ומבריק אבל לא קובע ולא רוצה לקבוע מי עיתונאי ומי לא.

מאיה רומן

העובדה שיש לנו תעודת לע"מ מביאה לנו הכרה ממסדית.

משה כהן

את יכולה לתת דוגמה קונקרטיה להכרה כזאת?

מאיה רומן

אם אני למשל מדברת על הגשה לקרנות [מממנות] לאתר כדי לקבל תמיכה בתור עמותה ורוצה להראות את החשיבות שלי, ולא להסתמך אך ורק על התמיכה מהקוראות שלנו - - -

מיכאל בירנהק

אחת מהקרנות ביקשה לדעת האם יש לכן תעודת לע"מ?

מאיה רומן

לא, אבל אחת מהקרנות תהתה האם יש לנו ערך מעבר להיותנו בלוג.

משה כהן

הסיבה שאנו מתעכבים היא שזאת פעם ראשונה שבה נתקלנו בקרנות שמחפשות תעודת לע"מ.

קריין נהון

זה לא מדויק; תעודת לע"מ עוזרת לעמותות בבקשתן לקבל תרומות, להשיג מימון.

משה כהן

לא הייתן מצטיידות בתעודה של ארגון או אגודת העיתונאים? האם היא לא הייתה משיגה את אותה תכלית – השגת המימון?

מאיה רומן

אני בכנות לא יודעת. בעבודה שלי כעיתונאית במקום אחר אני מכירה את תעודת הלע"מ - - -

מיכאל בירנהק

כמה מכן עיתונאיות או עורך עיתונאיות במקום אחר?

מאיה רומן

לפחות כמחצית היו או עורך עיתונאיות ממקום אחר, אבל הן לא יחדשו את התעודה שלהן דרך כלי התקשורת הקבוע שבו הן עבדו בעבר.

מיכאל בירנהק

אז את אומרת שני דברים.

הדבר הראשון הוא ההון התרבותי של התעודה.

הדבר השני הוא ש - - -

מאיה רומן

היועצת המשפטית שלנו אמרה לנו שלקבל הכרה מלע"מ עוזר לנו להגן על עצמנו מפני איום בתביעה. לצורך העניין, אנחנו יכולות להחליט מהשיקולים שלנו לחשוף שם של אדם שאנו חושבות שהוא עבריין מין - - -

מיכאל בירנהק

ועלול לתבוע אתכן?

מאיה רומן

לתבוע אותנו על לשון הרע ואחת הדרכים שלנו להתמודד כנגד הדבר הזה זה להגיד שיש פה ערך בחשיפה לציבור, אזוהרה לציבור. בהקשר הזה, היותי מוכרת על-ידי לע"מ עוזר לי להסביר מדוע חשפתי את השם שלו.

מיכאל בירנהק

וזה קרה?

מאיה רומן

עד עכשיו רק איימו עלינו בתביעות.

שירה מרגלית

מעבר להיבט הזה, שהוא חשוב, האם בתוך העבודה שלכן נתקלתן במצב שבו אתן צריכות את התעודה כדי לקבל גישה לאנשהו? חוץ מהקרנות?

מאיה רומן

נתקלנו פה ושם בגישה למסיבות עיתונאים ולכנסת. עד היום הצלחנו להתמודד איתם כי כאמור, הרבה מאיתנו עיתונאיות במסגרות אחרות שמחזיקות תעודות.

מיכאל בירנהק

ואתן חברות בארגון או אגודת העיתונאים?

מאיה רומן

הרבה מאיתנו חברות בתא העיתונאיות, שזה ארגון חדש.

קריין נהון

זה ארגון חדש-ישן.

מיכאל בירנהק

וזה לא יכול לספק את הצרכים שלכן?

מאיה רומן

אני לא חושבת שתא העיתונאיות מספיק מבוסס.

קריין נהון

הבעיה היא -- בהינתן שאנו רוצים ללכת לקראת דבר כזה, איך להפריד בין גוף שטוען שהוא עיתונאי – לבין כל אדם אחר שייכנס? אילו קריטריונים איכותניים או כמותיים עשויים לעזור לנו לתפוס את הנישה בתוך הסיפור?

מאיה רומן

זה לא פשוט. חשבתי על זה הרבה.

אני חושבת שהבעיה היא שהקריטריון הוא כמותני, וזה לא תופס - - -

לאותו עיקרון ל"קנאביס - מגזין עם כיוון" [מגזין לאנשים שמעוניינים בקנאביס] יש תעודה.

ניצן חן

יש להם תעודה. הם עומדים בקריטריונים.

מאיה רומן

ואני חושבת שהתרומה העיתונאית שלהם, לאור היכרותי עם המגזין, היא לא רצינית.

מיכאל בירנהק

אבל אנחנו הרי לא רוצים שהממשלה תחליט מה רציני ומה לא.

מאיה רומן

בוודאי שלא, אני מדברת על הרצינות של התוכן, אם אני מביאה כתבות מקור, תחקירים.

קריין נהון

ניצן, אנחנו חוזרים לסיפור של התחקירים.

מאיה רומן

אנחנו עושות תחקירים, מייצרות תוכן מקורי משלנו ולא רק מתרגמות או משוקות מחדש תוכן שקיים במקומות אחרים וזה בעיני לב ההבדל בין הפייסבוק לרשתות החברתיות כשיש שם עמודים שבעיקר ממחזרים.

קריין נהון

כמה תחקירים עשיתן בשנה האחרונה.

מאיה רומן

בשנה האחרונה עשינו חמישה. אנחנו רק עכשיו ממומנות ובשנה הבאה אנו מתכננות לעשות תחקיר מידי שבוע.

קריין נהון

אם היה קריטריון של ציטוט ופולו-אפ לתחקירים? כלומר, יש להם פולו-אפים?

מאיה רומן

כן, התחקיר שלנו על יד 2 שפרסם שירותי זנות. הגענו לוועדה למעמד האישה לכנסת אבל לעניינינו ציטוט אותנו מ"הארץ", "מאקו" ו"מעריב" נתנו לנו קרדיט.

מיכאל בירנהק

גם אם אני מציץ משהו מאוד מעניין בטוויטר יכולים לזמן אותי. ועדה [בכנסת] מזמינה אנשים שהם לא דווקא עיתונאים.

משה כהן

איפה עובר לטעמך קו הגבול בין כל מיני מיזמים חברתיים שעוסקים בתחקיר, כתיבה וגם בשיימינג – לבין עיתונאי? איפה עובר הגבול?

מאיה רומן

אני חושבת שזה שילוב של קריטריונים.

קודם כל, ייצור תוכן מקורי – ואפשר להרחיב את זה למגוון נושאים - - -

משה כהן

אז אתה מציעה בקריטריונים -- דבר ראשון: ייצור תוכן מקורי.

מאיה רומן

קריטריון שני, בין מגוון נושאים. אם אני מסתכלת על אתרים כמו "המשמר החברתי" שעושים פולו-אפ על הכנסת, אפשר לטעון שאם זה מוגדר וסגור על משהו אחד, לא הייתי קוראת לזה עיתון.

משה כהן

למרות שהערך הציבורי שלהם לא מוטל בספק, הם אלה שצריכים לקבל.

קריין נהון

והם יושבים כל הזמן בוועדות ויוצרים תוכן מקורי באופן תדיר.

משה כהן

אז לו אנחנו לא ניתן? הוא לא צריך לקבל תעודת לע"מ?

מאיה רומן

יכול להיות.

ניצן חן

הוא ספק תוכן של המדיה התקשורתית. הוא מייצר דוחות, סטטיסטיקות ונתונים ומעביר את זה, פעם ל"הארץ" ופעם לכלי תקשורת אחרים.

קריין נהון

אבל אז אנו נופלים, כי אז הקריטריונים יהיו אותו דבר. אנו מנסים להפריד בין האנשים. אבל תמשיכי, בסוף נעכל את הפרסונה מהסוג הספציפי הזה.

מאיה רומן

השאלה של רוחב יריעה - - -

השאלה של ציטוט מקורות.

משה כהן
יש משמעות לפלטפורמה?

מאיה רומן
בעיני לא.

משה כהן
לא משנה אם זה ציוץ או טלגרם או אתר אינטרנט?

מאיה רומן
לא משנה לי.

אני רואה איך אנחנו פועלות. יש לנו קבוצה בפייסבוק, בטלגרם, בוואטסאפ – ואני רואה את זה באופן אינטגרטיבי - - - - - אנו מייצרות תוכן אבל כל האנשים - - - - -

מיכאל בירנהק
זה עלה אצלנו [בישיבה הראשונה של הוועדה] שישנה תופעה נפוצה כשלאחר עצמו נכנסים מעט ולמרות זאת ישנה תהודה, שאינה מתמצה רק למי שקרא את התוכן.

כרמית ספיר-ויץ
כל מה שאנחנו שומעים מהדוברים מחזיר אותנו לישיבה הראשונה, לדברים שאמרתי: מוכרחים לבחון את נושא תעודת העיתונאי ברמה הערכית ולא הכמותית. כל הבעיות שהועלו יכולות לבוא לידי פתרון באמצעות ועדת חריגים.

קרין נהון
אני חוקרת רשתות חברתיות ומה שאני רוצה לומר שדין ציוץ הוא לא כדין פוסט. כשאתה מסתכל על המספרים ועל הוויראליות, טוויטר מספק הרבה יותר ציוצים, אבל זה לא אומר שיש להם יותר משקל. כלומר, לא כל מספר של כל פלטפורמה הוא אותו דבר.

אריאל איתן
רציתי לשאול שאלה על הבחירה בפלטפורמה. הזכרת שהעבודה העיתונאית היא בפייסבוק ולא באתר, מדוע אתן עושות את הבחירה הזאת?

שירה מרגלית
בגלל הפוש.

מאיה רומן
רצינו ליצור עיתונות שהיא לא רק פמיניסטית בתוכן שלה אלא גם בעשייה, ולכן אנו רוצות להיות פחות היררכיות, כשהקוראות שלנו הן גם הכותבות שלנו; ולהיות יותר בקשר איתן. במובן הזה, פייסבוק ממש אפשרה לנו לייצר את הקהילה הזאת שבה מישהי אומרת שאני צריכה להציג פן נוסף של הנושא שלא הצגתי ואני יכולה לייצר טור דעה מתוך מה שהיא אומרת. כלומר, הדרך בה אנו עושות עיתונות היא הרבה יותר משותפת ובהקשר הזה, פייסבוק מאפשר לי את העיתונות השיתופית הזאת בעוד שאתר הוא הרבה יותר סטטי.

מיכאל בירנהק
אם זה עובד, זה מודל מאוד יפה.

קרין נהון
היום האתרים הם כבר פלקט, ופחות שימושיים.

מאיה רומן

גם גופים קיימים כמו "הארץ" מקבלים את הכניסות לאתר שלהם מתוך הפייסבוק. פונים אלינו אתרים גדולים ומבוססים, שעיתונאים שחברים בהם מבקשים לשתף את הכתבות שלנו ואם אני חולקת כתבה של הארץ זה יכול להקפיץ אצלי את הכניסות והעוקבים.

אין ספק שלא היינו יכולים להגיע למצב שהגענו אילו היינו פועלות רק באתר.

מיכאל בירנהק

אנו עדים להתנתקות של התוכן מתוך הפלטפורמה הספציפית שלו, התוכן הוא floating.

קרין נהון

פרט לאתרים החדשות הגדולים כמו "ynet", אין עוד אתרי חדשות לדעתי שאנשים נכנסים ישירות אליהם ולא דרך עמוד הפייסבוק שלהם או דרך מנוע החיפוש.

מאיה רומן

אני חושב שבעתיד תצטרכו להתמודד עם שאלות של ניוזלטרים ואיך להעריך אותו.

מיכאל בירנהק

עם זה אנו כבר מתמודדים עתה. תודה רבה מאיה.

[לירן עצמור נכנס]

שלום לירן, ברוך הבא לוועדה לענייני תעודות לע"מ. אנחנו מתמללים ונפרסם את התמליל בבוא העת באופן פומבי. אתה מסכים שנקליט אותך?

לירן עצמור

מסכים. תודה.

מיכאל בירנהק

אז בוא תספר לנו על עצמך.

לירן עצמור

שמי לירן עצמור. אני מפיק של סרטים דוקומנטריים. בין הסרטים שהפקתי בעשרים השנה האחרונות הם "פרינסס שואו"; "שלטון החוק" שבזמן שבועים על ידי רענן אלכסנדרוביץ'; הפקתי את כל סרטי האודיו-ויזואל במוזיאון יד ושם החדש; סדרה בשם "עידן הגנרלים"; ועוסק בימים אלה בהפקת סרט על ביבי נתניהו. אני חבר בפורום היוצרים הדוקומנטריים מאז שסיימתי את לימודי באוניברסיטת תל אביב והתחלתי להפיק סרטים. הייתי חבר הנהלה בהתנדבות מספר שנים. הפורום הוא אגודה שמאגדת 300 יוצרים בתחומים שונים, מטפלת ומנסה לקדם את היצירה הדוקומנטרית הישראלית ואת היוצרים הדוקומנטריים. אנו מודים לכם על ההזמנה ועל האפשרות להציג את העניין שלנו כאן מכיוון שאנו באמת אולי החוליה החלשה ביותר בשרשרת המזון של מקבלי תעודת לע"מ.

מיכאל בירנהק

אני יכול להרגיע אותך – כל אחד חושב שהוא בתחתית הסולם.

משה כהן

שאלה ברשותך, כשאתם רוצים לקבל חבר לשורותיכם באיגוד פורום היוצרים, איך אתם קובעים מי מתקבל ומי לא?

לירן עצמור

אז אנחנו לא איגוד, מאחר שאנו מייצגים מקצועות שונים. חלק מהכוח שלנו באיגוד הוא שיש במאים, מפיקים,צלמים. לכן, האג'נדה אינה איגודית-מקצועית אלא כללית. מכאן, שכל מי שיש לו עניין, משלם

דמי רישום, וחותרם על התקנון שמקדם את היצירה הדוקומנטרית והיוצר הדוקומנטרי -- מתקבל לשורותינו, מקבל כרטיס של חבר פורום היוצרים ויכול להיות חבר פעיל וליזום יוזמות ולהשתתף - - -

מיכאל בירנהק

אז מה עיקר הפעילות שלכם? אני נתקל בכם לפעמים בדיני קניין רוחני כאלה ואחרים.

לירן עצמור

אנחנו נמצאים בחזית כל המאבקים הציבוריים שנוגעים ליצירה המקורית הישראלית. היינו שם במאבק על קיומו של חוק הקולנוע הישראלי ועל תאגיד השידור. אנו נמצאים בכל מקום שיש בו מאבק על חופש המידע, על חופש היצירה ועל התוכן המקורי.

מיכאל בירנהק

למה אתם באמת צריכים תעודת לע"מ?

לירן עצמור

צריך לזכור שבשנים האחרונות את היצירות הדוקומנטריות המוכרות לכם – "צל של אמת"; "שומרי הסף"; תיקי הסניגוריה של משרד המשפטים – שיש להן היבט חדשותי-עיתונאי מאוד משמעותי, לפעמים ברמה החדשותית של הגילוי של ממש – כמו הסדרה שעוסקת ברצח הבר-נוער שמשודרת בימים אלה בערוץ 12. הסדרה הזאת מופקת על ידי מפיק, במאי וצלם – שביחד הם "המערכת", "המוציא לאור" של הסדרה.

בשנתיים האחרונות אני מפיק סדרת דוקו-אקטיביסטית לרשת בשם "הרשת החברתית", שבה שלושה עיתונאים עצמאיים שיוצאים לבדוק את הנעשה בתחומי הביטוח לאומי ובמשרד התחבורה. כשאנו מתקשרים לדובר משרד התחבורה, הוא אמר לנו שכדי שניפגש עם מנכ"ל המשרד אנו צריכים תעודת עיתונאי.

מיכאל בירנהק

זאת דוגמה מעניינת. כשאתה אומר לו שאתה רוצה לראיין אדם אין לך [תעודה], כי אין לך, מה קורה? מה הדובר של משרד התחבורה עונה לך?

לירן עצמור

הגענו להישגנו גם ללא תעודת העיתונאי אבל עדיין, לטענתנו, היוצר העצמאי, כשהוא נמצא לבדו בשטח, אין לו מו"ל ועורך, ואין לו משרד אפילו ופועל באופן עצמאי לחלוטין -- התעודה יכולה לשמש לו כוח נוסף בעבודה שלו אל מול הכוח, השלטון, השררה, השוטר, המנכ"ל הדובר והצבא, כדי לאפשר לו את החופש שיאפשר לו את היצירה העצמאית שלפעמים הוא האדם הבודד שיוצר.

מיכאל בירנהק

אז היוצר הזה שפונה לדובר, והדובר עונה לו בשלילה כי אין לו תעודה, נגמר הסיפור מבחינתו? או שהוא מצליח לשכנע אותו בכל זאת שזה חשוב?

לירן עצמור

אני מצליח לשכנע אותו. אני אומר, הגענו להישגים היום לא בזכות תעודת העיתונאי.

מיכאל בירנהק

יש לך סיפור הפוך? מצב שבו בגלל שלא הייתה תעודה, לא אישרו את בקשתכם לבוא ולצלם?

לירן עצמור

בצבא, למשל, בשטח, או במקרים שבהם אנו מנסים להגיע למקומות שבהם יש נציג חוק או משטרה, אם אין לנו נייר רשמי של תחנת הטלוויזיה ששלחה אותנו, אז בהחלט יש מצב שבו דורשים מאיתנו לעצור צילומים במקומות מסוימים.

תזכרו שהיצירה הדוקומנטרית קורית הרבה לפני שנכנס גוף השידור וקרן הקולנוע, כשהיוצר יוצא מהמוטיבציה שלו והתשוקה שלו כשהוא רוצה להקדיש את הסרט ליוזף ק' שנמצא בכלא, כשהסניגוריה, קרן הקולנוע ויס דוקו לא מאמינים בזה ורק היוצר הדוקומנטרי לא מאמין בכך.

משה כהן

מצד שני, יש אנשים שעושים ניסויים חברתיים על עצמם, או למשל מתארים את הגידול של עצמם, או ישראלית שמתארת כיצד היא הולכת לפגוש פלסטינאי וכדומה. איך אני מבדיל בינם לבין יוצרים דוקומנטריים שעושים סדרות עצמאיות רציניות בעלות ערך עיתונאי שרואים אותן לאחר מכן בטלוויזיה?

קרין נהון

זה לא עניין של סדרות רציניות או לא רציניות, אלא סדרות שדרכן היוצר הדוקומנטרי צריך את הגישה למקומות הרלוונטיים.

לירן עצמור

בנייר שהגשנו לכם הצענו קריטריונים. אנו לא אומרים "כל דכפין ייתי ויכול", ומבינים שהמסננת צריכה להיות מסננת.

שירה מרגלית

אז הסרט שזכה עכשיו – "משפחה בטרנס", הוא סרט מצוין אבל לא צריך שום תעודת עיתונאי בשביל לעשות את הסרט הזה.

לירן עצמור

אנחנו לא נלך פר-סרט ופר-יוצר. הצענו לכם הצעה רצינית שנוגעת לצורות ההתקשרות שלנו עם גופי השידור והקרנות.

הפורום הוא אמצעי תקשורת בפני עצמו שאפשר להכיר, וזה לא תנאי הכרחי - - -

שירה מרגלית

ומה הפלטפורמה כאן? ידיעות אחרונות היא פלטפורמה יומית?

לירן עצמור

הסרט הדוקומנטרי הוא "אמצעי תקשורת" [ההגדרה שנמצאת בכללי לע"מ]. ולכן יש לתת לנושא תעודה של פורום היוצרים ניקוד מסוים בהתייחסות של האם להכיר בו - - -

משה כהן

אז אני יכול לומר לדובר משרד ממשלתי, בית הנשיא וכל בתי המשפט שמי שמגיע עם תעודה כזאת [של פורום היוצרים] שייכבדו אותה, כפי שמכבדים את תעודת לע"מ. אפשר גם להוציא הנחיה שבה כל הגופים הממשלתיים ובתי המשפט יקבלו את התעודות שאינן תעודות לע"מ – תעודת ארגון העיתונאים, אגודת העיתונאים, פורום היוצאים – ובזה נגמר הסיפור.

לירן עצמור

משה, אני טוען שהגישה שהתעודה מאפשרת יכולה להגן על מישהו שהאינטרס הציבורי הוא להיות דווקא עליו -- המשוגע שאתם חרדים מכך שיקבל את התעודה הרשמית הזאת – הוא זה שצריך לתת לו אותה – כי הוא יהיה חושף השחיתויות וינסה לחשוף באור השמש שמה שהחושך מנסה להסתיר.

משה כהן

אני מקשה עליך בכוונה. המקום היחיד שאני לא הולך איתך הוא שאני מתקשה להבין -- בהינתן שאותו אדם מחליט להרים פרויקט על אסיר חף משפע – האם הוא צריך תעודת לע"מ? מה הקשר בכלל? אדם שמתעד פרויקט דוקו כזה שנתיים-שלוש - - -

לירן עצמור

יש פה עניין של הגנה. כפי שניתנת הגנה – ולא רק עניין של הרגשה -- לעיתונאים, אנחנו רוצים לתת את אותה הגנה ליוצרים, שעבודתם היא עבודה עיתונאית לכל דבר ועניין. התעודה נותנת זכויות מוקנות שראוי לטענתנו שהיוצר הדוקומנטרי יזכה להן בגלל המאבק היומיומי, הסיזיפי והממושך שלו לעבודה עיתונאית לכל דבר. כשם שהמדינה נותנת את התעודה לעיתונאי שעובד במערכת הגדולה של ידיעות

אחרונות, לא כל שכן שראוי תיתן אותה גם לעיתונאי הבודד, החופשי, העצמאי, נטול ההגנות שיש לעיתונאי בתוך המערכת הגדולה, שמוגן על-ידי הון, אמצעים ותשתיות שאין ליוצר העצמאי.

מיכאל בירנהק

אז שיקול אחד הוא חברות בפורום.

לירן עצמור

כן; והצענו להגדיר את הסרט הדוקומנטרי והכתבה האודיו-ויזואלית ככתבה חדשותית לכל דבר וכקורדיט. רבותי, אני יכול לומר לכם, לא תהיה כאן הצפה של בקשות מצד חברינו. אנחנו מדברים על כשמונים סרטים כאלה שנעשים מידי שנה בארץ. זה ההיקף שאנחנו מדברים עליו. אנו מכירים את המכסות כי אנו יודעים מה הרגולציה של הערוצים המסחריים ושל התאגיד מאפשרת, שבחלקן נוצרים על ידי אותו מפיק ואותו במאי. לכן, מדובר בכמה עשרות של אנשים.

מיכאל בירנהק

לכמה חברי פורום יש תעודת עיתונאי כי הם גם עיתונאים במקום אחר?

לירן עצמור

וכאן אני רוצה להגיע לחוסר השוויון. כ-ששי גל, עיתונאי בעובדה, רוצה לעשות הפקות פרטיות ליס דוקו, הוא לוקח את תעודת העיתונאי של עובדה ומגיע לכל מקום שהוא רוצה להגיע אליו בסרטו "המחותרת היהודית"; ולעומת זאת כשלירן עצמור עושה את העבודה הזאת אין לו את ההגנה שיש לשי גל.

מיכאל בירנהק

יכול להיות שלאור ההיכרות עם הפרסונה עצמה - שי גל - פותחים לו את הדלת. אני בספק עד כמה הוא צריך לשים יד בכיס ולהוציא את התעודה. הם פשוט מכירים את השם שלו.

קרין נהון

אתה הצעת להסתכל על נתון איכותני של מי עשה סרטים בעבר. כלומר, לא השאלה האם אני הולך לעשות סרט, אלא האם יצרתי חמישה סרטים בעבר לצורך העניין.

לירן עצמור

אנו מציעים להסתכל על רצף של יצירה.

שירה מרגלית

הצעירים לא מספיקים לעשות כל כך הרבה סרטים. הסרטים הם נורא ארוכים ויקרים ומי שמתחיל או נמצא בהתחלה אין לו את הכלי הזה. אנו מדברים על דור צעיר של אנשים שהם בניו-מדיה אז הקריטריון הזה בעייתי בשבילם, דווקא בדוקומנטרי.

מיכאל בירנהק

זה יוצר חסם. הקלת על חלק אבל העלית את חסם הכניסה לחדשים.

לירן עצמור

גם אנחנו אומרים שיש ערוצי טלוויזיה שהם לא מו"לים חדשותיים כמו ערוץ 8 וכמו יס דוקו, שההתמחות שלהם היא הזמנת סרטים שעוסקים באותו תוכן שעניינו תוכן דוקומנטרי רציני-חדשותי.

ניצן חן

מולם אין לנו בעיה.

לירן עצמור

אנו כמפיקים עצמאיים עובדים מולם והם לא מייצרים את התוכן הזה.

ניצן חן

מר עצמור, כמה זמן אתה חבר באקדמיה הניהולית?

לירן עצמור
 כחמש עשרה שנה.

ניצן חן

עד סוף 2012 הייתה תעודת לע"מ ספציפית לפורום היוצרים דוקומנטריים. מ-2012 וצפונה הוחלט לבטל את הקטגוריה הזאת ולאחד את התעודה יחד עם תעודת לע"מ. כלומר, לא כתעודה נפרדת. אחת הסיבות שלע"מ החליטה על כך שהיא שקודמים בתפקיד [בוועדה הקודמת, שמונתה ע"י המנהל הקודם] הגיעו למסקנה שאין לכך היתכנות.

למעשה, יוצר דוקומנטרי שיש לו פלטפורמה שרוצה לשדר את התכנית שלו, כמו "צל של אמת" ואחרים, כלומר, כמו הוט, יס, ערוצים 12 ו-13, כשהוא בא לאורנה או למישהו בלע"מ – הוא מקבל תעודה.

לירן עצמור

לא נכון. באתי עם תכנית הרשת חברתית שתשודר ברשת ולא קיבלתי תעודה.

קרין נהון

ניצן, מה תעשה עם סרט כמו "סאלח פה זה ארץ ישראל"? לא היה לו בהתחלה חוזה.

מיכאל בירנהק

הוא צריך את התעודה בשביל הסרט הזה?

קרין נהון

כן, הוא היה צריך. סתם אני נותנת את הסרט הזה כדוגמא.

ניצן חן

לירן, בוא נצמצם את התופעה. אתה אומר 80. מתוכם – כל אלה שיש להם אישור שידור בפלטפורמה שמוכרת ע"י לע"מ התעודה מתייתרת כי הוא מקבל גם בז'אנר הקיים כיום. אנו מדברים על סדרה כמו "מחוברים" או כמו שמשוה הציג לך -- מישהו שעושה את זה למגירה, מתעד משהו שהוא אומר שבבוא העת שהוא ימצא קרן שתתמוך את הכסף ושיג פלטפורמה שתשדר את היצירה. זה המתחם שאנו מדברים עליו. לעניות דעתי, אנו מדברים על הרבה פחות מהמספר שאתה אמרת. מדובר על בין עשרים לשלושים בשנה.

לירן עצמור

אז מה אכפת לכם שהם יקבלו את ההגנה הזאת?

ניצן חן

אנחנו מנסים להבין אותך. השמיעה שלך כאן היא אמיתית.

מיכאל בירנהק

אנו מנסים להבין את הצרכים, אבל הבעיה היא יותר מצומצמת. אנו מנסים להבין את היקף הבעיה.

קרין נהון

אותם עשרים אנשים גם ייפלו, בהנחה שהם קיבלו אישור מרשת, והם לא יוצרים למגירה - - -

לירן עצמור

אני אתן לך דוגמה מהשנה האחרונה, לתכנית שהיא סופר-תכנית תחקירים [הרשת החברתית] קיבלנו תשובה שלילית. שלושת המנחים של התכנית הזאת פנינו, ולא קיבלנו.

שירה מרגלית

אמרת שיש הבדל בינך לבין שי גל. תן לי דוגמה למנחה.

לירון עצמור

תומר אביטל, אורלי ברלב, וערן הילדסהיים [יוצרי התכנית "הרשת החברתית"]. חלק מבעיות הבלוגרים והעיתונאים העצמאיים ששמעתם עליהם.

שירה מרגלית

הם שלושתם כותבים באופן קבוע?

לירון עצמור

כן.

ניצן חן

לשני האחרים – תומר אביטל וערן הילדסהיים -- יש תעודת לע"מ. אז על מה אתה מדבר?

שירה מרגלית

בוא לא ניכנס פרסונלית. יש לי שאלה, אם הם [יוצרי הסדרה] עושים עכשיו תכנית, או שיש אישור ואתם נותנים להם תעודה, או שהם מקבלים תעודה זמנית לפרק הזמן של הצילום. אתם מספקים דברים כאלה? זה על פניו פותר אתכם מכל הבעיות הגדולות של לתת או לתת תעודה קבועה.

כי הם עושים פרויקט. אנו לא יודעים מה הם יעשו לאחר מכן, אולי יארחו את האח הגדול.

ניצן חן

תומר אביטל הוא בן בית בלע"מ.

מחלקת עיתונות עברית בלע"מ בודקת שני קריטריונים: אישור מהגוף המשדר; או לחלופין מידת רצינות או כוונות שמדובר ביצירה דוקומנטרית חדשותית. בהינתן שעומדים בהן מקבלים תעודה או שמישהו מהמחלקה של הבודק או אורנה בודקים את תיחום משך תעודת הלע"מ בתוקף למועד הצילומים.

קרין נהון

אתם עושים את זה?

ניצן חן

כן. אבל מה הבעיה שבה נתקלנו? אנשים מנצלים את הדבר הזה. קודם כל, סלח לי, יש לא מעט יוצרים שהם לא רציניים שמושכים את הצילומים למשך שנים; ואז אורנה אומרת – עד כאן. האריכו להם את התעודה הזמנית, ועד שלא יביאו ראיה להתקדמות ביצירה, אין טעם להאריך להם את התעודה. לכן, הביטול [בעקבות המלצות הוועדה הקודמת -- ועדת פריש] של תעודת יוצר, היה מוצדק.

לכן, הקודמים בתפקיד [אורן הלמן], שביטלו את התעודה הזאת, בדין עשה, ואין הצדקה לתעודת לע"מ ליוצרים דוקומנטריים למעט שני הז'אנרים ששירה אמרה שמקבלים ממילא.

מיכאל בירנהק

דיברנו על אורלי ברלב. אני רוצה לשאול שאלה אחרת, רחוקה ממנה ועקרונית, בנוגע לגבול בין אקטיביזם לעיתונאות הוא לפעמים מעורפל. יש יוצרים שרואים את עצמם כאקטיביסטים ושמעתדים את המאבק שלהם – האם הם צריכים לקבל תעודה?

לירון עצמור

מבחינתנו, אם התוצר הוא סרט או סדרה דוקומנטרית ישראלית, זה מבחינתנו - - -

מיכאל בירנהק

אבל אתה מבין זה יכול לשמש - - -

אני יש לי אג'נדה מסוימת. אני בעד שוויון זכויות מלא לג'ינג'ים כי אנחנו מופלים לרעה ויש ג'ינג'ופוביה חזקה. אני עושה סרט, מתעד את המאבק, אבל אני רוצה גישה למישהו שאחרת לא הייתה לי גישה אחרת אליו כדי שאני אוכל לצעוק עליו, להתעמת איתו ולהראות איזה גיבור אני. זה ז'אנר של מיקי רוזנטל.

לירן עצמור

כאן הפילטר הוא הפילטר החוקי. אם לדבר הזה יש הזמנה מגוף שידור ישראלי.

מיכאל בירנהק

אין לי עדיין [אישור]. אולי יהיה לי.

לירן עצמור

אז אנחנו כן מעלים בקשה להגן גם על המשיגאנעאס הללו בטענה שבסופו של דבר כתוצאה מאנשים מאוד מסורים שמקדישים שנים על הסרטים הללו, צריכים תעודת לע"מ בכל שלבי ההפקה והבימוי של הסרט.

כשעושים סרט כמו "שלטון החוק", שמתחיל מפניה למחנה עופר ולצבא כדי לעשות את הסרט מתוך המערכת, אז באמת מתייחסים אלינו אחרת אם הייתה לנו תעודה.

דוגמא אחרת, הסרט של האדם שתיעד את עצמו אוכל בכל יום מקדונלד'ס גרם לכך שמקדונלד'ס העולמית שינתה את כל התפריט שלה כתוצאה מהסרט. השאלה היא מה.

ניצן חן

"בייבי בוס" היא סדרה שהפריים שלה היא בבית חולים. קיבלת אישור מדוברת בית החולים. למה צריך כאן תעודת לע"מ?

לירן עצמור

"בייבי בוס" היא סדרה מסחרית שעומדים מאחוריה כוחות מסחריים מאוד גדולים. אני טוען, שהיוצר שרוצה לעשות סדרה אמיתית על חדרי הלידה בישראל מטעם עצמו – הוּא לא ייכנס וייעצר בגלל היעדר התעודה. הוא ייעצר כי אין לו תעודת עיתונאי, שיכולה להגן דווקא על חשיפת האמת על המתרחש בחדרי ביה"ח ולא בייבי בוס.

שירה מרגלית

אתה מערבב בין תחקיר שעשוי על בתי החולים והיולדות לבין סרט דוקומנטרי.

משה כהן

הנקודה שלו, היא שכשיש מערכת גדולה מאחוריך – כמו עובדה – היא מקנה את הגישה. אבל המשוגעים הדוקומנטריים הללו, שבאים באופן עצמאי, איך נוהה אותם כדי לתת להם תעודה?

שירה מרגלית

אם מישהו יבוא עם תעודת לע"מ אז מנהל ביה"ח ייתן לו להיכנס לחדרי יולדות? לא.

לירן עצמור

אם תהיה ליוצר את התעודה, ההסתובבות שלו בעולם יותר תהיה יותר בטוחה. היא מקנה זכויות.

ניצן חן

אם היוצר הוא חדשותי, היא מקנה לו גישה, זאת התעודה. לירן, כשדיברתי עם אסנת [מפורום היוצרים] בטלפון היא לא ידעה את האבחנה הזאת.

מיכאל בירנהק

אנחנו צריכים לסיים. תודה רבה לירן.

[ניב ליליאן נכנס]

שלום ניב, ברוך הבא לוועדה מטעם לע"מ לעניין הכללים לעניין תעודות לע"מ. אנחנו מתמללים פרוטוקול והוא יהיה פומבי בהחלט, אז אתה מסכים שנקליט אותך ונפרסם את דברייך בהמשך?

ניב ליליאן

כן, בהחלט.

מיכאל בירנהק

לא שלחת לנו שום דבר כתוב, אבל ביקשת כן להופיע. יש לנו רבע שעה-עשרים דקות.

ניב ליליאן

יש לי מצגת, אבל בגלל עניינים טכניים אגש ישר לעניין.

למי מחברי הוועדה שלא מכיר אותי אישית, שמי ניב ליליאן, אני עיתונאי טכנולוגיה מזה 17 שנה. אני מקים הבלוג "נביאים אחרונים". הייתי עורך ynet טכנולוגיה בין השנים 2007-2010 וכיום עורך מדע וטכנולוגיה בישראל היום. לפני שהייתי בישראל היום הייתי עיתונאי עצמאי והקמתי מגזין בשם "החיבור" שהתחיל בתור מגזין לטאבלטים וסמרטפונים – ובהמשך הפך להיות אתר; והייתי עיתונאי פרילנסר וכתבתי עבור ידיעות אחרונות, נענע, מאקו, הארץ, דה מרקר, מוסף הארץ, מגזין עיניים ועוד.

בנוסף, הייתי כתב מקומי של כלי תקשורת בחו"ל. הרציתי בתקשורת. יש לי תואר שני בתקשורת המונים ואני חבר בית הדין לאתיקה של מועצת העיתונות.

להצגה שלי יש לי שני חלקים –

החלק הראשון -- לפחות מהצד שאני רואה כעיתונאי עצמאי -- עוסק בבעייתיות של המודל הקיים בחלוקת תעודות לע"מ.

החלק השני – הוא להציע מודל משלי שהוא איכותני ופחות מתבסס על פרמטרים כמותיים.

מה שאני בעצם אומר הוא שהמדידה הכמותית חסרת תועלת ולא רלוונטית. הרף שנקבע בזמנו [של 10,000 כניסות לאתר ביום] בהתייעצות עם קודמי לתפקיד, גל מור, הוא רף שרירותי שאינו תואם למציאות. זה אני אומר כסיפתח. בנוסף, תנועה של גולשים (טרפיק) אפשר לקנות. אני מקבל פניות כאלה חדשות לבקרים ולכן אפשר לנתח את הנתונים הללו. שאלה נוספת ומה אפשר לעשות עם האנשים שלא עונים להגדרה הקלאסית של יוניקים? שיש להם חשבון פייסבוק? טוויטר? יוטיוב? והם משפיעים?

מיכאל בירנהק

אלו הן השאלות שאנו מתחבטים בהן.

ניב ליליאן

ודבר אחרון -- אני יכול לומר לכם שבשנים האחרונות לא טרחתי להוציא תעודת לע"מ.

דבר ראשון, כי יש את תעודת הארגון [ארגון העיתונאים].

משה כהן

ומכבדים אותה?

ניב ליליאן

כן, כשאני מציג אותה.

למה בעצם לא טרחתי להוציא תעודת לע"מ, מעבר לעובדה שזה מגביל אותי לכניסה בכנסת? כי התהליך היום כלפי עיתונאים עצמאיים הוא בלשון המעטה לא ידידותי, ובמילים קשות – כמעט עוין.

מיכאל בירנהק

סליחה, כי אתה לא היית צריך תעודה. אז בוא נדבר על המהות. בשביל מה אתה צריך את התעודה?

ניב ליליאן

דבר ראשון, יש גורמי דוברות במשרדי ממשלה שכן דורשים ממך תעודת לע"מ בתור תנאי מקדים לדבר איתך ואם לא תראה להם את התעודה הם יאמרו לך שעליך להגיש בקשת חופש מידע.

ניב ליליאן

דבר שני, העניין של הכנסת - - -

מיכאל בירנהק

גם כשאמרת להם [לדוברי הממשלה] שאתה עיתונאי פרילנסר ומשתתף בכל מיני דברים? אז הם השתמשו בזה כדי לנפנף אותך?

ניב ליליאן

יפה. אני כן רוצה להיכנס לעניין שעיתונאים עצמאיים – ואני מעלה את הנקודה גם בשם עיתונאית עצמאית אחרת – היא שבמסגרת הדרך לעיתונות עצמאית אתה נדרש להציג חשבוניות שאתה בעצם מוכר כתבות ולמחוק את הסכומים.

יש כאן עניין עקרוני של פרטיות. בנוסף, אותה עיתונאית עושה הופעות בטלוויזיה, עליהן לא משלמים, כשהיא באה להוציא תעודת לע"מ ואומרת שיש לה בלוג עצמאי אבל היא לא קיבלה כסף מכלי תקשורת גדולים.

מיכאל בירנהק

חשבוניות על?

ניב ליליאן

על מערכת יחסים עסקית עם כלי תקשורת גדול. אני עובד עם ידיעות אחרונות, ידיעות אחרונות שילמו לי, לע"מ רוצה לראות את זה. הבעייתיות היא בגופי הטלוויזיה שלא משלמים על הופעות, אבל העובדה היא שעיתונאים שלא משלמים להם לא יכולים להציג את המסמך שהלשכה דורשת [ולקבל תעודת לע"מ או תעודת לע"מ זמנית, ששתיהן ניתנות גם לפרילנסרים].

אני מקווה שהצגתי את הבעייתיות של המודל הקיים וכעת אדון במודל האיכותני.

אני מציע מודל שהוא כמו בדיקת נאותות ושנועד לענות על השאלה האם האתר או הפונה העצמאי עוסקים בעיתונות? כשהכוונה היא שאתם [לע"מ] תבקשו מגוף שפונה אליכם בבקשה לקבלת תעודת לע"מ להגיש חמש עבודות עיתונאיות לבדיקה, שייבדקו על פי קריטריונים, מעבר לבדיקה הכללית של האם האתר הוא של גוף התקשורת שאותו אדם מקיים.

מיכאל בירנהק

מה יבדקו?

ניב ליליאן

אני מחלק את זה לארבעה חלקים.

קריטריון ראשון הוא פעולה עיתונאית – האם האתר או הכותבים עוסקים בפועל בפעילות עיתונאית? האם הם אוספים חומר מקורי משלהם? או האם עוסקים בעיתונות העתק-הדבק.

מיכאל בירנהק

אתה רוצה שהממשלה שלנו תתחיל להשוות בין הודעת הדובר לבין התוכן שפורסם, גם אם שונו בו שלוש או ארבע מילים?

ניב ליליאן

הנגע הזה קיים גם בעיתונות הממוסדת. זה רק קריטריון אחד.

מיכאל בירנהק

זה נגע, ואנחנו לא הולכים לפתור אותו.

ניב ליליאן

זה רק קריטריון אחד.

מיכאל בירנהק

כן, אבל השאלה היא האם אתה רוצה שהממשלה תתעסק בזה.

קרין נהון

מיכאל, הציעו לנו את זה. זה בהנחה שלא עמדו בקריטריונים הכמותיים ולא אומר או זה או זה.

ניב ליליאן

במסגרת הפעולה העיתונאית, האם קיימת פונקציית עריכה או שעסקינן בבלוגר, למשל יוסי גורביץ – דוגמא קלאסית לבלוגר -- אדם אחד שעוסק בפעילות עיתונאית ועצם העובדה שקיימת פונקציית עריכה יכולה להיות תנאי.

מיכאל בירנהק

זאת אינדיקציה. זה לא תנאי הכרחי.

שירה מרגלית

גם לטל שניידר לא הייתה עריכה. היא צילמה את עצמה שנים רבות.

ניב ליליאן

חשוב לי לציין. מדובר באינדיקציות ולא בתנאים הכרחיים. עוד -- מה אופי הכתיבה? האם אישית או עיתונאית? האם מדווחת?

מיכאל בירנהק

כתיבה אישית לא יכולה להיות עיתונאית?

ניב ליליאן

יכולה להיות.

מיכאל בירנהק

אז שוב, אתה רוצה שהממשלה תגיד לעצמה ש"זה נראה לי יותר כמו יומן אישי ולא עבודה עיתונאית"? האם היא צריכה להגיד כאלה דברים?

שירה מרגלית

לפרסם טור דעה בוודאי שזאת כתיבה בסגנון אישי ועדיין הכותב יכול להיות עיתונאי.

מיכאל בירנהק

אין לי בעיה, שירה, יכול להיות שזה כן או לא והשאלה היא האם מי שצריך החליט על סמך קריאה וניתוח תוכן היא הממשלה?

משה כהן

מאיר שלו – שכותב את הטור השנון שלו בשבעה ימים -- האם הוא עיתונאי?

שירה מרגלית

מאור זגורי שיש לו טור ב-7 ימים הוא עיתונאי?

ניב ליליאן

אם הוא כותב טור דעה שמבוסס על עובדות, כן, בהחלט.

מיכאל בירנהק

אביגדור פלדמן וההגיגים שלו בהארץ?

ניב ליליאן

איני פוסל לחלוטין כתיבה אישית. זה אינדיקטור, אני מודע לבעייתיות אך רוצה להתקדם.

קריטריון נוסף, שהוא קצת ביצה ותרנגולת, הוא האם יש צורך מעשי בתעודה? כשפנו אליכם אנשי "המקום הכי חם בגיהנום" היו להם אינדיקטורים לפיהם יצטרכו את התעודה – כדי להיכנס לשטחים למשל.

קרין נהון

איך אתה רוצה שנבדוק זאת?

ניב ליליאן

באמצעות הנמקה בבקשה מדוע צריך את התעודה.

שירה מרגלית

זאת האינדיקציה הכי משמעותית.

ניב ליליאן

ואם מדברים על זה, יש אתרים שיש בהם מספיק טרפיק בשביל כללי לעי"מ [10,000 כניסות ביום] אבל אני לא צריך את התעודה, בעוד מי שצריך אותה, לא מקבל בגלל ממוצע כניסות נמוך.

הקריטריון האחרון הוא שצריך להתעסק בסוג העבודה העיתונאית.

עד כאן החלק הראשון – אינדיקציות לפעולה עיתונאית. כולם תנאים מצטברים ואינם הכרחיים.

החלק השני שאני מציע למבחן הוא אתיקה עיתונאית ובו כמה קריטריונים –

הקריטריון הראשון - האם האתר פועל בשקיפות אל מול הקוראים שלו.

שירה מרגלית

מה זה אומר?

ניב ליליאן

למשל, בלוג טכנולוגי גדול בישראל שיש לו משקיעים מסוימים ובזמן שכותב עליהם לא מציין שהמשקיעים משקיעים באתר.

מיכאל בירנהק

נניח שיש אתר שיש לו אג'נדה, הוא התבלבל קצת והוא מקבל כסף בשביל לפרסם. חלק מהתכנים ממומנים באופן לא שקוף וחלק יש בהם יש עבודה עיתונאית פרופר. אתה רוצה שהממשלה תתחיל לעשות בדיקת רקע אתית? אתה לא רוצה את הממשלה שם. אתה מפתיע אותי מאוד. אתה לא רוצה שהממשלה תתחיל לשאול את העיתונאי מהם מקורות המימון שלך, בעוד שאתה בעצמך התנגדת להסתכלות של לעי"מ בחשבונות. יכול להיות שבשלוש כתבות העיתונאי עשה תוכן ממומן בלי שקיפות ובשאר עשה תוכן ממומן לעילא ולעילא, אז מה?

ניב ליליאן

אז שיגיש את ארבע הכתבות הלא ממומנות.

ניצן חן

אז מבחינתך, כל המוספים של תוכן שיווקי, בדה מרקר ובגלובס, הכותבים שם לא עיתונאים. נוצרת סתירה בין שני החלקים של ההצגה שלך, מצד אחד יש עמידה בכל הקריטריונים של החלק הראשון --

קריין נהון

יש לו תוכן מקורי, יש לו פונקציית עריכה - - -

ניצן חן

מצד שני, אם יהיה גילוי נאות שחברת השקעות מימנה את התוכן, אותו מבקש לא יוכל לקבל את התעודה.

ניב ליליאן

אם יש שקיפות X או Y מימנו את הכתבה הזאת והזאת, אני לא רואה שום בעיה.

קריין נהון

יש בעיה – הם לא עיתונאים.

ניב ליליאן

אני בא בגישה פרגמטית. אני יודע מה זה להחזיק אתר חדשות. אני יודע עד כמה קשה להשיג מקורות מימון.

קריטריון נוסף הוא האם לאתר יש הטיה (bias) – מוצהר או שלא מוצהר. כלומר, אתר שאומר שבחיים לא יפרסם מילות ביקורת על סטרט אפים, אז הוא לא יצהיר על כך.

מיכאל בירנהק

מה הבעיה עם זה? לכל אחד יש bias. אין כלי תקשורת ואדם בעולם שאין לו הטיה כלשהי. לפעמים ההטיה מוצהרת ולפעמים לא.

קריין נהון

מה אתה רוצה לעשות עם ההטיה, האם זה טוב או רע?

ניב ליליאן

במידה שיש הטיה, והאתר מוטה, יש לשאול האם הוא ראוי לקבל את התעודה.

ניצן חן

אתה בישראל היום, לא?

קריין נהון

הרי אלף-בית של תקשורת הוא שכל כלי תקשורת יש לו הטיה. לכולם יש הטיה כלשהי גם אם הם מקיימים את המראית עין של אובייקטיביות.

מיכאל בירנהק

עיתון חרדי יש לו הטיה לאורח החיים החרדי.

ניב ליליאן

אני אחד. יש הבדל בין גוף עיתונאי שמנסה לקיים מראית עין של אובייקטיביות ומנסה להביא את כל צדדי הסיקור -- לבין גוף עיתונאי שאני מכיר שאמר שאני על תעשייה מסוג Y לא אכתוב בחיים מילת ביקורת.

קריין נהון

אבל איך לע"מ יתחילו לבדוק את זה?

ניב ליליאן

לפתוח את האתר ולהציף.

מיכאל בירנהק

זה ברמה של חקירה משטרית, מה שצריך בשביל זה. יש בכל שנה כמה מאות בקשות בשנה. גם אם מדובר בחמישים בקשות, אתה חושב שלע"מ יכולה לעשות זאת בעצמה? צריך משטרה בשביל לגלות את זה.

ניב ליליאן

אני בא להציע מודל. תעשו איתו מה שאתם רוצים.

ניצן חן

הוועדה צריכה לכוון את התנאים זה בזה.

ניב ליליאן

האתיקה מכתובה את אופן הפעולה. האם אני כורך אותם? לא בהכרח.

עוד משהו שנדרש הוא אנשים שמקבלים בקשה לתעודת לע"מ מחויבים לקיים את תקנון האתיקה של מועצת העיתונות; והאם האתר התחייב בעבר באמצעות הגשה או הצהרה אחרת כלשהי לקיים את התקנון הפורמלי.

מיכאל בירנהק

נניח כך: אני פרילנסר. אני חדש. אין לי ותק. אני עיתונאי מדהים. קראתי את התקנון. תכל'ס חלק מהדברים שיש שם הם מה שיש בחקיקה ואני עושה V כי קיבלתי ייעוץ משפטי מצוין. אבל לגבי האחרים, שהם כללי אתיקה נטו ולא שיקוף של חוק, אני אומר שהם לא משקפים את האתיקה שלי, ולא אני מקבל אותם, אז האם לשלול את התעודה ממני?

ניב ליליאן

אדרבא.

מיכאל בירנהק

אז איך מקבלים את התעודה אם איני מקבל את תקנון מועצת העיתונות כשזה מהווה תנאי לקבלת התעודה?

בהנחה שאני מאתיו' דראדג', שאין לי מערכת ולא כלום, ויש לי סקופ שכמעט הפיל את נשיא ארה"ב. קראתי את כללי האתיקה של מועצת העיתונות וגופים מקבילים וצחקתי בקול, שהרי על פיהם לא הייתי יכול לפרסם את התחקיר הזה.

עכשיו, אחד הקריטריונים שהצגת הוא להתחייב לקיים את התקנון של מועצת העיתונות.

ניב ליליאן

אני שואל האם אותו כלי תקשורת התחייב בעבר.

מיכאל בירנהק

ביום ראשון הוא יכול להתחייב וביום שני כבר לא בא לו, הוא שינה את הגישה העיתונאית, יש לו מו"ל חדש ותפיסה עיתונאית חדשה.

ניב ליליאן

חשוב לי לחדד. אני לא אומר שהתקנון הוא ראה וקדש. אני מכיר אותו לפני ולפנים - - -

ניצן חן

איך תקבל את זה עם לע"מ תעשה מבחן דיגיטלי באינטרנט עם שאלות.

ניב ליליאן

אני אומר לך שרוב הבלוגרים, כולל עיתונאים שעובדים בכלי תקשורת מיוסדים -- לא יעברו את המבחן.

קריין נהון

ואם היו יכולים לעבור?

ניב ליליאן

אולי להציג שאלון שיש בו סוגיות אתיות עקרוניות. התקנון הוא בעייתי, אינו ראה וקדש, בהרבה מקרים אנאכרוניסטי ולא מותאם לעידן שלנו. אבל נשאלת השאלה העקרונית לגבי ההתחייבות.

בארה"ב יש תקנון פורמלי שלא מתחייבים אליו אבל יש Ethic Statement שפועלים לפיו.

ניצן חן

זה קיים בגארדיאן, בטיימס.

מיכאל בירנהק

בישראל היום.

ניב ליליאן

באחד מהם בועז [ביסמוט] חטף השבוע.

בנוסף, מלבד עבודה אתית עקרונית, אנחנו מדברים על מתן זכות התגובה. בעיני, זהו אחד העקרונות האתיים הבסיסיים: כתבת משהו שלילי על אדם – תן לו את הזכות להגיב.

דבר אחרון תחת סעיף האתיקה הוא האם כלי התקשורת מתנה את הסיקור שלו בתשלום. כלומר, שאם לא משלמים לו הוא לא מסקר.

מיכאל בירנהק

אז אלו הם תנאי שלילה?

ניב ליליאן

החלק השלישי הוא תהודה, השפעה ויחסי גומלין – האם יש לו שיתוף פעולה עם כלי התקשורת שמפרסמים את תכניו. האם הוא מוערך ככלי תקשורת בשדה שבו הוא פועל או מוגדר כאתר מטעם או אתר שבוי. לצורך הדוגמא, ניקח את ישראלכרט -- יש להם מגזין אינטרנטי.

מיכאל בירנהק

ישראלכרט מבקשים תעודת לע"מ? אז למה לטפל בבעיות שלא נוצרו?

ניב ליליאן

דבר אחרון, אני מציע שימוש בממליצים.

ועוד דבר, מדדים טכניים וכמותיים שאני לא מתעלם מהם לחלוטין. צריך בגדול לבדוק את המודל הכספי של האתר, איך הוא פועל, מי משלם לפרסומות.

מיכאל בירנהק

אתה לא רוצה שממשלה תבדוק מודל עסקי של עיתונאי. אתה לא רוצה את זה. אתה מכניס את הממשלה לתוך נבכי העבודה העיתונאית כשהעיתונאים עמלים במשך שנים להשאיר את הממשלה בחוץ. אתה נותן סמכות - - -

ניב ליליאן

אני לא אומר שצריך לפסול לפי כל קריטריון. זה אינדיקטור - - -

מיכאל בירנהק

מחר יהיה מנכ"ל משרד לע"מ לא ישר ועם אג'נדה פוליטית מובהקת שנועדה לקדם מישהו או משהו. אתה מציע לו שטיח אדום לעשות את כל הדברים שהעיתונות נאבקה לא לעשות אותם במשך מאתיים שנה.

ניב ליליאן

אפשר להתווכח על זה. אני מציע את זה בתור אינדיקטורים.

מיכאל בירנהק

ברגע שהצעת אינדיקטורים, אז הוא יבקש מהעיתונאי שאינו חפץ בעיקרו שיראה לו את המודל שלו ואת מקורות המימון שלו ואת המודל העסקי שלו.

ניב ליליאן

אבל מה לגבי "המקום הכי חם בגיהנום"?

מיכאל בירנהק

זה שונה לגמרי לשאול על טרפיק – ניסיון דיגיטלי לשקף תפוצת עיתונים ישנה - - -

ניב ליליאן

עוד נקודה, היא שהרף של 10,000 [יוניקים ליום] לא ריאלי, אלא 10,000 יוניקים לחודש. זהו הרף המקובל בתערוכות טכנולוגיות שבלוגר מציג את היוניקים כדי להשתתף בהן.

מיכאל בירנהק

למה 1000 ולא 1100? האתר של הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב עומד ברף. תעודת לע"מ אמורה להקל על גישה למסיבות עיתונאים ומשרדי ממשלה.

ניב ליליאן

אז בוא נקפיץ את זה ל-10,000.

מיכאל בירנהק

אז למה לא 5,043?

ניב ליליאן

יש רף הגיוני. כשאתה מייצר אתר שיש לו פעילות, ואני ראיתי את זה ובמספרים של הקולגות שלי. הרף של 10,000 הוא רף הגיוני.

ניצן חן

אתה יכול לתת דוגמא לאתר חדשותי שעומד בסטנדרטים של 5,000 או משהו דומה ולא קיבל תעודת לע"מ? אתה מדבר על קולגות – מאיפה?

ניב ליליאן

קולגות שלי שהם בלוגרים טכנולוגיים ויש להם יותר מהרף הזה [5,000].

ניצן חן

והם עוסקים בתחום החדשות?

מיכאל בירנהק

והם צריכים את התעודה?

ניב ליליאן

לא, הם לא צריכים ובגלל זה אני מחבר את כל הדברים שאמרת עד עכשיו. שום דבר מהדברים שאמרת לא עומד לבדו - - -

מיכאל בירנהק

אבל אם אין את הבעיה, אנחנו לא צריכים לפתור בעיות שטרם נוצרו.

ניב ליליאן

האינדיקטור האחרון הוא לבדוק מי מפעיל את האתר. מי הבעלים שלו.

מיכאל בירנהק

אתה רוצה לבדוק שאלות שאשכרה עיתונאים נאבקו מאתיים שנה למנוע אותן, בשביל שלא יישאלו?

ניצן חן

בחוק הבזק משנת 1985 יש אי התערבות של הממשלה באמצעי הולכה, קל וחומר במקצוע העיתונות. זה הזוי.

מיכאל בירנהק

אדרבא.

ניב ליליאן

הגישה שלי נראית רדיקלית, אבל אני רוצה להסביר לכם מאיפה אני מגיע. אני מכיר את התחום שלי 17 שנה, רואה מה קורה שם. אתם אומרים את מה שאתם אומרים, ואני מודע שהמודל שלי עשוי לעשות רע לבלוגרים קטנים; מודע למה שאמרתם; מודע שזה מצריך משאבים נוספים; ומודע שאפשר לעשות מניפולציות.

קרין נהון

לא רק עושה, אלא גם פתוח מראש ומזמין למניפולציות, מצד הממשלה. אתה פותח פתח גדול לממשלה להתערב אופן דורסני במקצוע העיתונות הישראלי.

ניב ליליאן

אני מבין שיש לכם ביקורת על הדבר הזה.

ניצן חן

בעולם שנחשב לכיכר השוק הווירטואלי שהוא פתוח ורומנטי - - -

ניב ליליאן

הכל רומנטי ופתוח, אבל כשאני חושב על האנשים שצריכים לקבל תעודת עיתונאי, אני רוצה שהם יהיו אנשים שמשרתים את הציבור. אם אנו רוצים לבדוק כלי תקשורת שבא לבקש תעודת עיתונאי ובהנחה שהתעודה היא כלי חשוב אז אני בן רוצה שיעשו את הבדיקות רקע הללו.

מיכאל בירנהק

אני חושב שעדיף לטעות ושיתנו תעודות במקרים שלא צריך, מבלי שיבדקו את כל הבדיקות שאתה אומר שצריך.

ניצן חן

אז אם המודל שלך תקף, אנו צריכים עוד תקנים ללע"מ.

מיכאל בירנהק

תוכל לשלוח לנו את המצגת? תגיד לנו אם נוכל לפרסם אותה אם נרצה?

ניב ליליאן

אחרי התשובות שקיבלתי פה אני מתחיל לפחד.

מיכאל בירנהק

לא לפחד - - -

חלק ממה שאמרת עלה בוועדה לפני כמה שנים, ואצל אחרים ואצל עצמנו. החלק החדש אצלך היה החלקים שמזמינים את הממשלה לבדוק בציציות של המבקש.

ניב ליליאן

לא באתי לבדוק את ההשלכות ואת הכוח שעשוי להינתן ללשכה, אלא להציע כלים - - -

קרין נהון

אתה עיתונאי המון שנים ולא יכול להתעלם מההשפעה של מה שאתה מציג.

ניב ליליאן

הנקודה שלי היא שדווקא שאני במקצוע הרבה שנים ורואה שהוא נהיה לא מקצועי.

מיכאל בירנהק

אז אתה לא רוצה שהממשלה תציל אותו.

ניב ליליאן

אפשר להתווכח על זה.

מיכאל בירנהק

את בדיקת הנקודה. למה שהממשלה תציל את העיתונות מעצמה ולא העיתונות עצמה?

בשארה פנאן

למה אתה מציג למדינה לעשות את הבדיקה ולא שארגון העיתונאים שאתה חבר בו יעשה את הבדיקה?

ניב ליליאן

אתה מדבר על ארגון העיתונאים או מועצת העיתונות?

מיכאל בירנהק

גם וגם.

ניב ליליאן

במצב הספציפי, מועצת העיתונות אמורה להיות הסדרה וולונטרית ולצערי הגוף הזה לא פועל ואני חבר בו בהתנדבות, ואני אומר – אם יש אולי דרך נוספת להסדיר כאן, וכשאני מסתכל על זה כבדיקת נאותות ואם אנו הופכים את זה לשיטת נקודות, לשורה של אינדיקטורים, זה יכול להיות - - -

מיכאל בירנהק

אתה מזהה כשל שוק בעיתונות. יכול להיות שאתה צודק. לפתור אותו בצורה כזו זה יותר גרוע, זה כמו כימותרפיה לשפעת.

חברים תודה רבה. אני אשלח אימייל ונעשה דודל לפגישות של הצוות ואז לפגישה נוספת יחד אתכם.